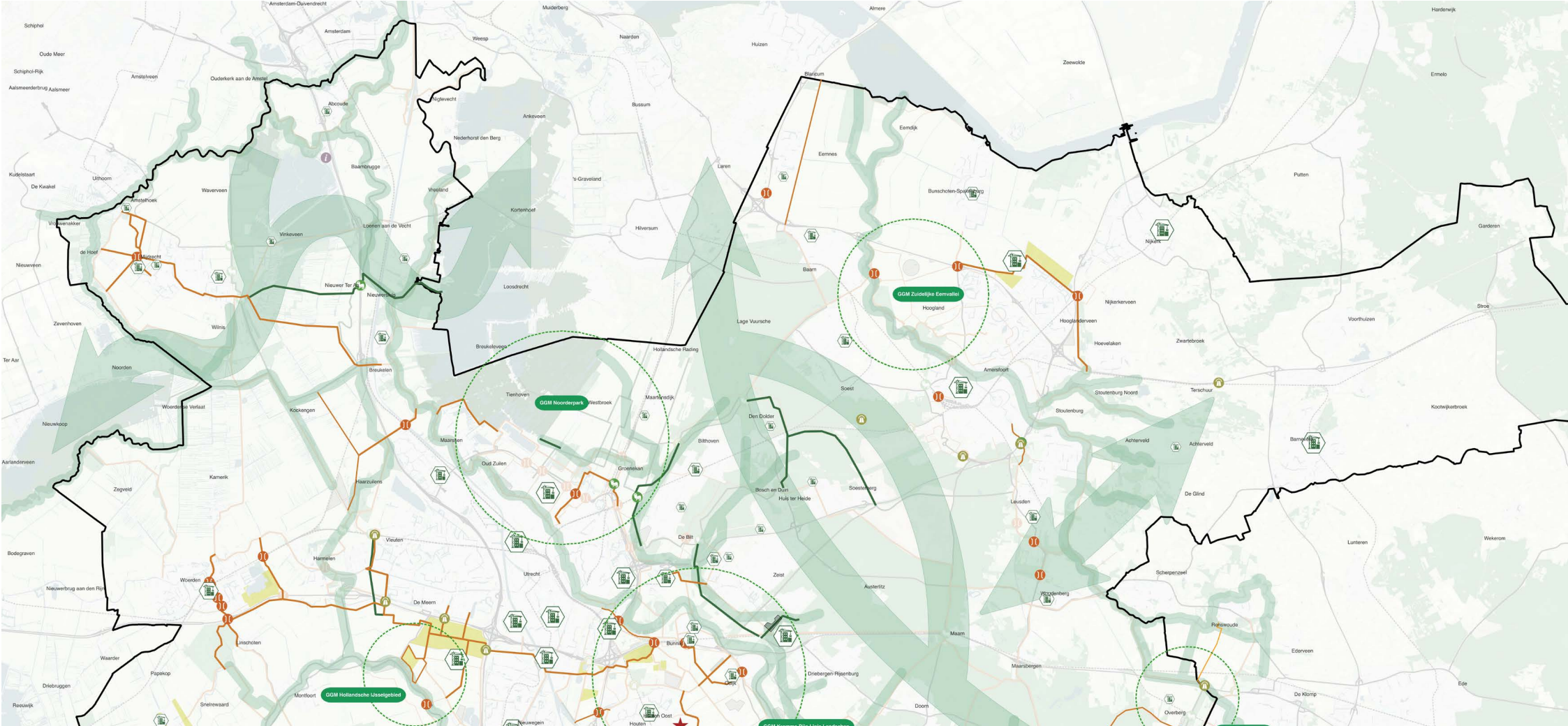

Ontwikkelpad Groen Groeit Mee

t.b.v. Uitvoerings,- en Investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort

eindversie - september 2026

In opdracht van:

Uitgevoerd door:

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1. Inleiding	8
1.1 Waarom een Ontwikkelpad Groen Groeit Mee?	8
1.2 Hoe is dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee tot stand gekomen?	10
1.3 Opzet rapport en leeswijzer	12
2. Uitgangspunten	13
2.1 Europese Natuurherstelverordening	14
2.2 Rijkshandreiking Groen In en Om de Stad (GIOS)	14
2.3 Provinciale handreiking Groen bij uitbreidingslocaties	16
2.4 Provinciaal omgevingsbeleid in ontwikkeling	17
3. Beoordelingskader	18
4. Samenhangend pakket	21
4.1 Van maatregelen naar samenhangende pakketten	22
4.2 Uitwerking per deelgebied	25
4.3 Kostenraming	49
4.4 Verhouding tussen geprioriteerde maatregelen en het totaal	52
5. Denklijnen voor de realisatie,- en bekostigingsstrategie	53
5.1 Bekostiging en financiering	54
5.2 Opbouw van de investeringsstrategie	55
5.3 Kennis benutten uit eerdere studies	58
5.4 Aanvullende bekostiging	58
5.5 Dekkingsmogelijkheden vanuit de regio	58
5.6 Kosten van beheer en onderhoud zijn substantieel	61
5.7 Handelingsperspectief	61
6. Conclusies en advies	62

NOVEX Utrecht-Amersfoort

**Investeren in een robuust groenblauw raamwerk
en divers landschap dat meegroeit en goed bereikbaar is**

Waarom?

Groen Groeit Mee

In het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort worden veel woningen gebouwd. Voor een gezonde leefomgeving moeten natuur, recreatie en water evenwichtig meegroeien. Daarvoor bepalen we welke maatregelen wanneer nodig zijn.

Geprioriteerde maatregelen op kaart.
Zie hoofdstuk 4 voor toelichting.

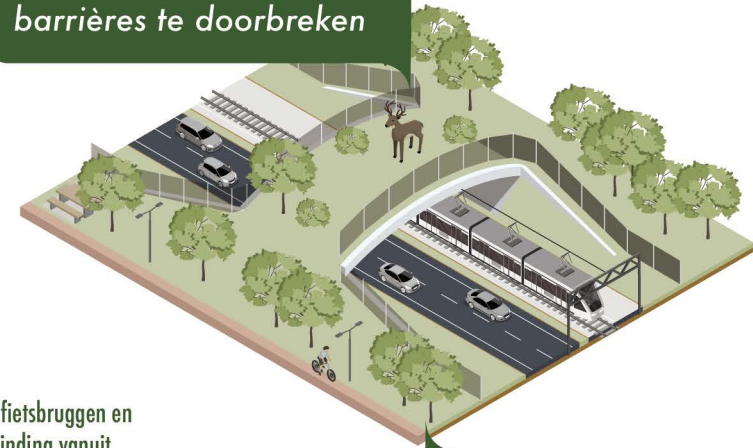
Ambities naar maatregelen

Het Ontwikkelpad Groen is gebaseerd op de Groen Groeit Mee Catalogus. De maatregelen zijn geactualiseerd en geprioriteerd. Ze vormen hiermee een belangrijk deel van de groenopgave.

Wat?

Grote infrastructurele kunstwerken, zoals fietsbruggen en ecoducten, zijn nodig om een groene verbinding vanuit en tussen bebouwde gebieden mogelijk te maken. Daarbij is er een gezamenlijke bekostigingsopgave, waarbij rijk en regio een bijdrage leveren.

Grote kunstwerken om
barrières te doorbreken

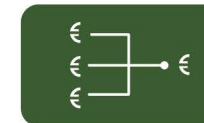
Regionaal fiets,- wandel,-
en natuurnetwerk verbinden

Hoe?

De geprioriteerde maatregelen kosten circa 955mln. De regio investeert al veel in (groen)maatregelen, maar voor het wegnemen van grote barrières, het aanleggen van recreatieve verbindingen en beheer en onderhoud is samenwerking met het Rijk nodig.

Drie denklijnen zijn uitgewerkt:

Geld

Regionale budgetten
beter bundelen

Afspraken

Rijk en regio maken afspraken
over kunstwerken, netwerken en
beheer en onderhoud

Instrumenten

Alternatieve manieren
van bekostiging

SAMENVATTING

De gezamenlijke ambitie: investeren in een robuust groenblauw raamwerk en divers landschap dat meegroeit en goed bereikbaar is

De ambitie van de partners in het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort is om de ontwikkeling van groen (incl. blauw) evenwichtig mee te laten groeien met de woningbouwontwikkeling. Investeren in een robuust groenblauw raamwerk en divers landschap dat goed bereikbaar is, is daarom één van de drie overkoepelende uitgangspunten in het gezamenlijke [NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht-Amersfoort](#). Om inzichtelijk te maken welke potentiële maatregelen nodig zijn om deze ambitie te realiseren is in december 2023 een [Groen Groeit Mee catalogus](#) opgesteld. Dit vormt ook de basis voor de informatie die hierover is opgenomen in de [Uitvoeringagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort](#) (dat is vastgesteld in het BOL op 10 juni 2025). Hierin zijn de belangrijkste te maken keuzes en concrete maatregelen opgenomen voor de ruimtelijke ontwikkeling van de regio. Rijk en regio concluderen namelijk gezamenlijk dat het nodig is om nog specifiek in beeld te brengen wanneer welke Groen Groeit Mee maatregelen gerealiseerd moeten worden, rekening houdend en in samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen, zoals voor de woningbouw en mobiliteit. De Groen Groeit Mee catalogus vormt hiervoor het uitgangspunt.

Vier gezamenlijke opgaven

Het voorliggende Ontwikkelpad Groen Groeit Mee biedt een duidelijk overzicht van de prioritaire

maatregelen die nodig zijn om invulling te geven aan onze ambitie om te investeren in een robuust groenblauw raamwerk en divers landschap dat meegroeit en goed bereikbaar is. Provincie, waterschappen en gemeenten doen hun uiterste best om deze maatregelen te realiseren. Om een volgende stap te zetten is samenwerking met het Rijk en marktpartijen onmisbaar. Er ligt vooral een gezamenlijke opgave op het realiseren van: grote infrastructurele kunstwerken (1), een samenhangend fiets- en wandelnetwerk (2) en een samenhangend natuurnetwerk (3). Ook het met de prioritaire maatregelen gepaard gaande beheer en onderhoud wordt gezien als een gezamenlijke opgave (4).

1) Grote infrastructurele kunstwerken

Wegen, spoorlijnen en waterwegen vormen op verschillende plaatsen een barrière voor mensen en dieren. Om natuur- en recreatiegebieden te verbinden, zijn grote bouwwerken nodig, zoals fietsbruggen en ecorecreaducten. In dit rapport noemen we deze bouwwerken infrastructurele kunstwerken. Vooral verbindingen over of onder rijksinfrastructuur zijn kostbaar. De regio kan deze maatregelen niet alleen betalen, hierin is samenwerking met het Rijk en marktpartijen onmisbaar.

2) Een samenhangend fiets- en wandelnetwerk

Fiets- en wandelpaden maken natuur- en recreatiegebieden beter bereikbaar en verbinden steden en dorpen met het omliggende landschap. De doorgaande recreatieve verbindingen vormen

samen een regionaal netwerk. De kosten daarvan zijn voor de regio alleen een te grote opgave. Voor een samenhangend regionaal netwerk zijn samenwerking en aanvullende middelen nodig. Door de aanleg te combineren met bijvoorbeeld ecologische verbindingen of maatregelen voor water en bereikbaarheid, kunnen beleidsdoelen en beschikbare middelen worden gebundeld. Versterking van het fiets- en wandelnetwerk zorgt ook voor de afname van het autogebruik van recreanten. Recreatieve verbindingen zijn vaak goed te combineren met utilitaire verbindingen.

3) Een samenhangend groenblauw raamwerk

Naast recreatieve verbindingen zijn ook goede ecologische verbindingen tussen natuurgebieden nodig. Deze verbindingen versterken het groenblauwe raamwerk en helpen barrières in het landschap te overbruggen. De maatregelen hangen vaak samen met infrastructurele kunstwerken en met opgaven voor water en recreatie. Daarom is het belangrijk natuur, water, recreatie en bereikbaarheid bij de verdere uitwerking in samenhang worden bekeken.

4) Beheer en onderhoud

Niet alleen de aanleg van groen en verbindingen kost geld. Ook voor beheer en onderhoud daarvan zijn ieder jaar structurele middelen nodig. Er bestaan nu al grote tekorten voor beheer en onderhoud, met name voor de regionale recreatievoorzieningen. Er ligt daarom niet alleen een opgave voor de bekostiging van de maatregelen, maar ook over de jaarlijks terugkerende beheer- en onderhoudskosten van die maatregelen.

Met groen worden in dit document natuur, landschap, recreatiegebieden en de verbindingen daartussen bedoeld. Het gaat om nieuw groen, maar ook om het verbeteren van de kwaliteit en het beter bereikbaar en toegankelijk maken van bestaand groen. Met groenblauw bedoelen we de samenhang tussen groen en water. Maatregelen voor waterberging, waterwinning en waterconservering zijn niet apart geprioriteerd, omdat deze maar beperkt in de bestaande Groen Groeit Mee-catalogus zijn opgenomen. Bij de verdere uitwerking kunnen deze wateropgaven wel worden gekoppeld aan andere maatregelen. Water en bodem zijn daarbij sturend.

Denkrichtingen voor gezamenlijke bekostiging

De aanleg van de geprioriteerde maatregelen kost naar verwachting circa 955 miljoen euro inclusief proceskosten. Omdat het om een globale raming voor een lange periode gaat, wordt gewerkt met een bandbreedte van circa 765 miljoen tot 1,15 miljard euro (incl. proceskosten). Het totale pakket aan groene maatregelen uit de Groen Groeit Mee-catalogus wordt momenteel geraamd op circa 1,15 tot 1,75 miljard euro (incl. proceskosten). Deze ramingen zijn een momentopname. Het is belangrijk dat deze regelmatig worden bijgewerkt. De bedragen zijn in verhouding tot de kosten voor de woningbouw en de bijbehorende bereikbaarheidsmaatregelen relatief laag (gemiddeld genomen ongeveer 7%). De extra jaarlijkse kosten voor het beheer en onderhoud van de geprioriteerde maatregelen kunnen volgens de huidige raming oplopen tot ongeveer 16 miljoen euro in 2040. Er is nog maar beperkt zicht op de dekking hiervan.

Om een eerste beeld te krijgen van de bekostigingsopgave van de maatregelen, is een indicatieve verdeling gemaakt. Daarbij is aangenomen dat de regio 75 procent van de natuurmaatregelen, 50 procent van de recreatiemaatregelen, 25 procent van de infrastructurele kunstwerken en 75 procent van de overige maatregelen kan bijdragen. Deze percentages moeten nog nader worden onderbouwd en zijn geen financiële toezeggingen. Met de aangehouden percentages wordt een eerste beeld van de resterende opgave duidelijk.

Figuur 2 laat zien dat de grootste resterende financiële opgave ligt bij de infrastructurele kunstwerken en de recreatieve verbindingen. Op basis van de gebruikte aannames komt de mogelijke bijdrage uit regionale middelen uit op circa 395 miljoen euro (incl. proceskosten). Er resteert dan een opgave van circa 560 miljoen euro (incl. proceskosten). Vooral voor het wegnemen van barrières door wegen, spoorlijnen en waterwegen is aanvullende inzet van het Rijk nodig. Ook voor beheer en onderhoud zijn structurele afspraken nodig.

Voor het verkleinen van dit tekort zijn drie denklijnen uitgewerkt:

1. Regionale budgetten voor onder meer natuur, water, bereikbaarheid en het landelijk gebied beter bundelen en waar nodig opnieuw prioriteren;
2. Tussen Regio en Rijk afspraken maken over Rijksbijdragen aan infrastructurele kunstwerken, regionale recreatieve netwerken en beheer en onderhoud;
3. Nieuwe en alternatieve manieren van bekostiging verder onderzoeken en toepassen.

Status en vervolg

Dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee is een belangrijke tussenstand. Gemeenten en andere betrokken partijen uit de regio hebben meegedacht over de maatregelen en de prioritering. Het document bevat nog geen definitieve besluiten over de uitvoering van afzonderlijke maatregelen en legt ook nog niet vast welke partij welk bedrag bijdraagt. De maatregelen, plannen en ramingen zijn gebaseerd op de kennis die nu beschikbaar is. Nieuwe onderzoeken, gebiedsplannen en bestuurlijke besluiten kunnen leiden tot aanvullingen of andere keuzes. Het ontwikkelpad moet daarom regelmatig worden bijgewerkt. Het is een hulpmiddel om keuzes en besluiten in samenhang en op tijd voor te bereiden.

Bekostiging × deelgebied (per categorie) (bedragen × €1 mln)						
	Zuid-West	Oost Heuvelrug	Noord-West	Regio Amersfoort	NOVEX breed	NOVEX totaal
Natuur	13.0	7.1	2.2	-	9.4	31.6
Recreatie	89.8	104.6	80.7	9.4	98.1	382.6
Kunstwerken	57.5	72.2	124.6	49.1	-	303.4
Overig (incl. vaste pakketten)	0.3	-	0.2	77.9	-	78.4
Totaal	160.6	183.8	207.7	136.5	107.5	796.1
Proceskosten (20%)	32.1	36.8	41.5	27.3	21.5	159.2
Totaal incl. proceskosten	192.7	220.6	249.3	163.8	129.0	955.3
Bijdrage Regio	83.0	90.8	87.9	67.1	67.3	396.1
Tekort	109.7	129.8	161.4	96.6	61.7	559.2

Figuur 2: Globale indicatie van het totale resterende tekort per categorie na indicatieve inbreng vanuit de regio bij ongewijzigd begrotingsbeleid. Bedragen in miljoenen euro, inclusief proceskosten. De kosten van beheer en onderhoud zijn hierin niet meegenomen.

Advies

1. Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee meenemen in de volgende versie van de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort*.
2. Het maken van afspraken tussen Rijk en Regio over het verdiepend verkennen van de drie denklijnen voor bekostiging.
3. Het door betrokken partijen verder voorbereiden van de besluitvorming over de genoemde maatregelen, gekoppeld aan specifieke verstedelijkingslocaties.
4. Besluiten over het laten uitvoeren van (ontwerpend) onderzoek om te komen tot een samenhangend regionaal groenblauw raamwerk.

** Toelichting: op 9 september 2026 is in het BO Leefomgeving door Rijk en Regio de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort vastgesteld, als belangrijk instrument voor het adaptief programmeren. Daarnaast hebben Rijk en Regio afgesproken dat er gezamenlijk wordt gewerkt aan de verdere concretisering van maatregelen op het gebied van groen en landschap, water, bodem en klimaatadaptatie, mobiliteit, netcongestie, bedrijventerreinen en de regiopoorten om tot de realisatie te komen. Dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee geeft hier invulling aan.*

1. Inleiding

1.1 Waarom een Ontwikkelpad Groen Groeit Mee?

Gezamenlijke ambitie: investeren in een robuust groenblauw raamwerk en divers landschap dat meegroeit en goed bereikbaar is

Richting 2040 groeit de Metropoolregio Utrecht, met de benodigde investeringen in ruimtelijke kwaliteit, met in totaal 165.000 woningen en 110.000 extra arbeidsplaatsen. Deze groei kan alleen plaatsvinden als Rijk en regio samen een gebalanceerde strategie voor verstedelijking, bereikbaarheid en leefbaarheid hanteren. Om uitvoering aan deze strategie te geven is in 2023 het [NOVEX-ontwikkelperspectief 2040 Utrecht-Amersfoort](#) opgesteld.

De ambitie van de partners in het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort is om groen evenwichtig mee te laten groeien met de woningbouw. Zo blijft de regio ook in de toekomst gezond, leefbaar en aantrekkelijk voor de huidige en toekomstige bewoners van de provincie. Investeren in een sterk en bereikbaar groenblauw raamwerk en het behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is daarom één van de drie overkoepelende uitgangspunten in het gezamenlijke ontwikkelperspectief. Zo wordt behouden en versterkt wat deze regio zo aantrekkelijk maakt.

In het NOVEX Ontwikkelperspectief is hierover gezamenlijk het volgende opgenomen (p. 7 en 13):

Steden en dorpen in de MRU moeten, naast het maken van ruimte voor wonen, werken en bereikbaarheid, (blijven) investeren natuur, biodiversiteit, water en recreatiervuimte. Groen en water in de omgeving is een belangrijk element van een goed leef-, en vestigingsklimaat. Daarnaast is het essentieel om gezond te kunnen leven. Tenslotte levert het groen-blauwe netwerk ook een bijdrage aan een klimaatadaptieve leefomgeving door ruimte te bieden voor waterberging bij piekbuien, en zorgt groen en water voor het tegengaan van hittestress in het stedelijk gebied. De woon-, en werkgebieden in de MRU zijn omgeven door kwalitatief hoogwaardige landschappen en natuurgebieden. Deze kwaliteiten staan echter onder druk. Groen en landschap worden bedreigd door versnippering, verstening en afnemende biodiversiteit. Het is een uitdaging om het juiste evenwicht te vinden tussen het bouwen van woningen, werklocaties en voorzieningen met bijbehorende infrastructuur en het bewaren en versterken van groen en (cultuur)landschap.

In een verder verdichtend stedelijk gebied is het verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid (en uitbreiden) van het groen en landschap essentieel. Ook in de directe woonomgeving moet voldoende groen beschikbaar zijn, maar dan wel van hogere kwaliteit en beter verbonden met het buitengebied dan nu. Het groenblauwe raamwerk is belangrijk voor de verbindingen binnen de stad, tussen de stad en het landelijk gebied en voor de leefkwaliteit van aangrenzende woon-, en werkgebieden.

Inzet is het realiseren van een hoogwaardig groenblauw raamwerk en bestaat uit twee onderdelen:

1. Een sterk groenblauw raamwerk in en om de stad in drie opeenvolgende lagen: de groenblauwe scheggen die samen met andere lijnelementen de stad met het buitengebied verbinden, de verbindingen voor natuur, water en recreatie als 'groene ringen' en de binnen dit raamwerk gelegen groene bestemmingen zoals: recreatie, erfgoed en natuur waarbij ook ruimte is voor sport. Naast de benodigde versterking van de groene scheggen, groene ringen en groene bestemmingen, moet groen meegroeien met de verstedelijking van de drie metropoolpoorten, de tien regiopoorten en met mogelijke uitleglocaties. Zowel binnen het stedelijk gebied als daarbuiten. Klimaatadaptatie wordt hierbij meegenomen. Tenslotte biedt een groenblauw raamwerk kansen voor het nemen van klimaatadaptieve maatregelen.

2. Een robuust netwerk van groen ingerichte fiets- en wandelverbindingen, inclusief bruggen, tunnels en kruisingen met andere infrastructuur. Het gaat om een systeemsprong voor de fiets met een duidelijke hiërarchie van actieve verkeersverbindingen, zoveel mogelijk binnen het groenblauwe raamwerk van scheggen en ringen. Hierbij kunnen woon-werk en recreatief fietsen gecombineerd worden. Dit draagt bij aan de bereikbaarheid van alle verstedelijkingslocaties en groengebieden in en rond de stad, waar mogelijk gecombineerd met ecologische verbindingen. OVKnoppen nabij waardevolle landschappen worden entrees tot natuur en landschap (Groene Poorten).

Van ambitie naar gezamenlijke maatregelen: Ontwikkelpad Groen Groeit Mee

In 2021 bracht Bureau Buiten de ruimtelijke opgave voor Groen Groeit Mee in beeld. Deze opgave is ook opgenomen als uitgangspunt in het Integraal Ruimtelijk Perspectief van de MRU West en het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal. Beide zijn onderdeel van het NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht-Amersfoort uit 2023.

De Utrechtse overheden hebben hun gezamenlijke ambitie vervolgens vastgelegd in het [Pact Groen Groeit Mee \(2022\)](#). MRU-West, Regio Amersfoort, het Utrechtse deel van Regio Foodvalley en de waterschappen, vertegenwoordigd door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, werken onder regie van de provincie samen aan Groen Groeit Mee. Inmiddels hebben meer dan veertig partijen de intentie uitgesproken om samen met inwoners, beheerorganisaties, landbouw en andere partijen extra groen te realiseren en natuur en landschap te behouden en te versterken. Daarbij is het doel om groen en water verschillende functies te laten combineren en gebieden beter met elkaar te verbinden. Zo wordt het eindresultaat groter, groener en beter verbonden dan met afzonderlijke initiatieven.

Om te bepalen welke maatregelen nodig zijn om deze opgave te realiseren is in 2023 de Groen Groeit Mee-catalogus opgesteld. Deze catalogus brengt mogelijke groenblauwe ontwikkelingen in de provincie Utrecht in beeld en koppelt deze aan de woningbouw. Daarbij is veel aandacht voor de verbinding tussen stad en land. Juist in het gebied tussen stad en land komen verschillende opgaven samen, zoals recreatie, klimaat, gezondheid, duurzame landbouw en natuur. Deze opgaven hangen samen met de ontwikkeling van woningen en werklocaties. De focus ligt daarmee vooral op het groen en landschap rondom steden en dorpen, zoals de kernrandzones, groene scheggen en groenblauwe verbindingen tot in bebouwd gebied.

De catalogus vormt ook de basis voor de informatie in de Uitvoeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort 2025, die in juni 2025 is vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL). Hierin staan de belangrijkste keuzes en concrete maatregelen voor de ruimtelijke ontwikkeling van de regio.

Een van die keuzes is het opstellen van een Ontwikkelpad Groen Groeit Mee. In de Uitvoeringsagenda is afgesproken hiervoor een onderzoekstraject te starten. Het voorliggende Ontwikkelpad Groen Groeit Mee is daarvan de uitwerking. Voor het ontwikkelpad zijn de maatregelen uit de Groen Groeit Mee-catalogus geactualiseerd, geprioriteerd en in de tijd geplaatst. Zo wordt duidelijk welke maatregelen het meest urgent zijn, wanneer

ze nodig zijn en hoe ze samenhangen met andere ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw en mobiliteit. Het geheel aan maatregelen moet bijdragen aan een sterk groenblauw raamwerk én aan het behouden en versterken van de kwaliteit en de bereikbaarheid van het landschap.

Als basis voor gezamenlijke afspraken tussen Rijk en regio

Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee sluit aan bij de (voorgenomen) afspraken in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) over grootschalige woningbouwlocaties, zoals Groot Merwede en Rijnenburg. Rijk en regio werken voor deze locaties samen aan een ontwikkelstrategie. Daarin werken zij uit wat nodig is om deze gebieden te kunnen ontwikkelen. Ook brengen zij maatregelen uit lopende en nieuwe onderzoeken samen, waaronder maatregelen voor groen. Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee is daarbij een belangrijke basis voor de gesprekken hierover tussen Rijk en regio.

De resultaten uit het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee kunnen de basis vormen voor verdere voorbereiding en besluitvorming door de betrokken partijen. Nieuwe inzichten kunnen leiden tot aanvullingen of andere keuzes. Daarom moet het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee regelmatig worden bijgewerkt.

1.2 Hoe is dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee tot stand gekomen?

De catalogus als vertrekpunt

De [Groen Groeit Mee-catalogus](#) uit 2023 vormt de basis voor dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee. De maatregelen uit de catalogus zijn eerder, met een globale inschatting van de kosten, in de Uitvoerings- en investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort opgenomen. Deze maatregelen vormen de basis voor het onderdeel Gezonde Verstedelijking: groenblauw raamwerk en divers landschap.

Voor het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee zijn deze maatregelen verder uitgewerkt. Daarbij zijn nieuwe inzichten meegenomen uit de GGM-voorbeeldgebieden, de gebiedsgerichte aanpak van het UPLG en andere plannen. Ook is gekeken naar de samenhang met andere NOVEX-besluiten en -maatregelen.

Nieuwe plannen geven een beter beeld

Op veel plaatsen in de provincie wordt gewerkt aan integrale planontwikkeling in bestaande stedelijke gebieden en op uitbreidingslocaties. Niet alle plannen zijn even ver. Voor Oosterland in De Ronde Venen is er bijvoorbeeld al overeenstemming over de invulling van de groenopgave in relatie tot de woningbouw. Op andere locaties, ook in De Ronde Venen, wordt er nog aan gewerkt.

Ook bij de regiopoorten verschilt de fase van planontwikkeling. Zo zijn de plannen voor Driebergen-Zeist en Bilthoven al verder uitgewerkt dan voor een aantal andere regiopoorten. Deze uitwerkingen geven een steeds beter beeld van de noodzakelijke en gewenste maatregelen. Ook wordt duidelijker wat deze maatregelen kosten. Die kosten vallen op veel plaatsen hoger uit dan eerder in de catalogus is geraamd.

Maatregelen actualiseren en prioriteren

De maatregelen zijn in werksessies met betrokken professionals uit de regio geactualiseerd op basis van deze planontwikkelingen. In de werksessies zijn deze maatregelen vervolgens geprioriteerd aan de hand van een aantal criteria. Waar mogelijk zijn samenhangende maatregelen gebundeld in pakketten en gekoppeld aan de woningbouwplannen.

Bij de prioritering is ook gekeken naar waar en wanneer woningen worden gebouwd. Figuur 3 laat de aantallen te bouwen woningen per deelgebied van NOVEX Utrecht-Amersfoort zien. De basis hiervoor is het Provinciaal Programma Wonen en Werken (PPWW) met de geplande woningbouw voor 2024-2030 en 2030-2040 (zie onderstaande tabel). Niet alle ontwikkelingen zijn volledig opgenomen in het PPWW. Daarom is de informatie aangevuld met enkele grotere locaties op basis van de Woondeals, de MIRT-verkenning OV en Wonen, het MIRT-onderzoek A12-zone in relatie tot Rijnenburg en specifieke bronnen (Uitvoerings- en investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort).

Deelgebied	Plancapaciteit 2024-2030	Plancapaciteit 2024-2040
Noordwest	24.200	40.000
Zuidwest	25.100	84.700
Oost/Heuvelrug	18.400	39.100
Totaal MRU-West	67.700	163.800
Regio Amersfoort	28.100	40.000
Totaal NOVEX Utrecht Amersfoort	95.800	203.800

Figuur 3: Overzicht woningbouwplannen per deelgebied en totaal (Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Utrecht Amersfoort)

Mogelijke nieuwe locaties die worden onderzocht en nog niet zijn opgenomen in het PPWW, liggen onder meer in de omgeving van Amersfoort Centraal en Isselt-Midden, Station Schothorst en De Hoeft, Zeist Noord, de A12-zone en Rijnenburg. In de werksessies zijn alle nu bekende woningbouwlocaties meegenomen. Daarmee komen ook maatregelen in beeld bij bouwlocaties die nog niet zijn opgenomen in de regiopakketten verstedelijking.

Water is niet volledig meegenomen

Maatregelen voor waterberging, waterwinning en waterconservering zijn als aparte categorie opgenomen in het Adaptief Programma NOVEX Utrecht-Amersfoort. Daarom zijn in de catalogus deze maatregelen beperkt opgenomen en ook niet apart geprioriteerd. Bij de verdere uitwerking wordt wel gekeken naar meekoppelkansen: mogelijkheden om wateropgaven te combineren met geprioriteerde maatregelen. Er kan sprake zijn van een beperkte overlap met het Adaptief Programma NOVEX Utrecht-Amersfoort. De wateropgave daarin vraagt om grote investeringen die nu niet zijn opgenomen in het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee.

Belangrijkste keuzes

De resultaten van de werksessies (en de reviewronde op dit rapport) vormen geen volledige actualisatie van de catalogus. Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee is een tussenstand. De maatregelen, planning en bekostiging worden de komende jaren verder uitgewerkt. Door

de catalogus regelmatig bij te werken, blijft het overzicht over de totale opgave voor groen in beeld. De geprioriteerde maatregelen zijn getoetst en waar nodig aangevuld om tot een samenhangend groen raamwerk te komen. Daarbij gaat het om recreatieve en ecologische verbindingen, vooral op plaatsen waar woningbouw en andere ontwikkelingen de groene ruimte onder druk zetten. Ook het wegnemen van barrières door infrastructuur en voldoende bereikbaar groen zijn belangrijke keuzes.

Zo laat het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee zien welke groene maatregelen in samenhang met andere NOVEX-keuzes prioriteit hebben. Het ontwikkelpad vormt daarmee een belangrijke tussenstand. Gebiedsplannen die nog onvoldoende zijn uitgewerkt, kunnen de komende jaren leiden tot aanvullingen of andere keuzes. De verwachting is dat de belangrijkste keuzes zelf niet wezenlijk veranderen.

1.3 Opzet rapport en leeswijzer

Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee is een verdere uitwerking van de groene opgave uit het NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht-Amersfoort en de Uitvoeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort. Het brengt de maatregelen uit de Groen Groeit Mee-catalogus verder in de tijd en laat zien welke maatregelen prioriteit hebben in samenhang met woningbouw en andere ruimtelijke ontwikkelingen. Zo helpt het ontwikkelpad om richting 2040 op tijd het gesprek te voeren en afspraken te maken over uitvoering en bekostiging.

Het ontwikkelpad is daarbij een tussenstand en geen definitief uitvoeringsprogramma. Het bevat een geprioriteerd pakket van maatregelen, maar geen volledige uitwerking van alle opgaven voor groen en water. Ook legt het document nog niet vast welke partij welke maatregel uitvoert of betaalt. De maatregelen, planning en bekostiging worden de komende jaren verder uitgewerkt. Nieuwe gebiedsplannen, onderzoeken en bestuurlijke besluiten kunnen daarbij leiden tot aanvullingen of andere keuzes.

De hoofdstukken bouwen als volgt op elkaar voort:

- Het volgende hoofdstuk (2) beschrijft de meest relevante uitgangspunten voor groen en een gezonde leefomgeving bij de uitwerking van dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee;
- Hoofdstuk 3 bevat een beoordelingskader voor de prioritering van maatregelen. Het beoordelingskader geeft houvast bij het bepalen welke maatregelen prioriteit krijgen. Het geeft deze maatregelen geen formele status; daarover besluiten de betrokken partijen;
- Hoofdstuk 4 brengt het samenhangende pakket aan geprioriteerde maatregelen samen en koppelt deze aan de woningbouwlocaties en planning. Ook geeft dit hoofdstuk inzicht in de verwachte kosten voor aanleg, beheer en onderhoud;
- De realisatie- en bekostigingsstrategie is uitgewerkt in hoofdstuk 5. Dit hoofdstuk geeft een eerste beeld van wat de regio zelf kan bijdragen, welke bekostigingsopgave resteert en welke mogelijkheden er zijn om deze opgave te verkleinen;
- Het concluderende hoofdstuk (6) gaat ook in op een aantal adviezen.

Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee moet in samenhang worden gelezen met de Groen Groeit Mee-catalogus en de onderliggende provinciale en regionale plannen. De catalogus geeft een breder beeld van de totale groenopgave; dit ontwikkelpad richt zich op de maatregelen die voor de ontwikkeling van de regio richting 2040 prioriteit hebben.

2. Uitgangspunten

In hoofdstuk 1 is beschreven waarom Rijk en regio het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee opstellen. Voor een gezonde leefomgeving en de rol van groen en blauw daarin zijn nog geen harde normen vastgelegd of afgesproken. Wel geven recente ontwikkelingen in beleid en regelgeving hier steeds meer richting aan. De Europese Natuurherstelverordening (NHV, 2024) geeft een stevig wettelijk kader, maar de uitvoering daarvan is nog in ontwikkeling (paragraaf 2.1). De Handreiking Groen in en om de stad (GIOS, 2024) van het Rijk is daarbij een belangrijk hulpmiddel (paragraaf 2.2).

“We zetten, door het groen mee te laten groeien met de algehele stedelijke ontwikkeling, in op voldoende kwalitatief aanbod aan groen in en om de stad en versterking van de aansluiting op het landschap en de natuur buiten de stad.” (Ontwerp Nota Ruimte)

De provincie Utrecht heeft in haar [Omgevingsverordening](#) Groen Groeit Mee als ambitie opgenomen en in de Omgevingsverordening regels opgenomen over hoe groen moet meegroeien bij stedelijke uitbreidingslocaties. Voor de toepassing van die regels heeft de provincie de [Handreiking Groen bij uitbreidingslocaties – Groen Groeit Mee met betekenis van voorkeur tot landschap \(2024\)](#) opgesteld (paragraaf 2.3).

Deze documenten vormen een belangrijk hulpmiddel voor het prioriteren van maatregelen in het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee. Daarbij wordt niet bij nul begonnen. Gemeenten, provincie en waterschappen

werken al hard aan hun eigen groenopgaven. Het ontwikkelpad brengt deze opgaven, ambities en belangen bij elkaar. Het principe ‘water en bodem sturend’ is hierbij ook een belangrijk uitgangspunt.

2.1 Europese Natuurherstelverordening

De [Europese Natuurherstelverordening](#) (NHV), officieel Verordening (EU) 2024/1991, is sinds 18 augustus 2024 van kracht. De verordening verplicht EU-lidstaten om ecosystemen te beschermen en op grote schaal te herstellen, met concrete doelen voor 2030, 2040 en 2050. Het doel is om de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen en ecosystemen te herstellen, onder meer in stedelijke gebieden.

De verordening verplicht lidstaten om ecosystemen te herstellen en verdere verslechtering te voorkomen. Daarmee krijgen de ambities van Groen Groeit Mee ook een wettelijke basis. Voor het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee is vooral artikel 8, over het herstel van stedelijke ecosystemen, van direct belang. Dit artikel schrijft onder meer voor:

- Tot en met 2030 geen nettoverlies van de oppervlakte aan stedelijke groene ruimte;
- Vanaf 2031 een toename van de oppervlakte aan stedelijke groene ruimte in elk stedelijk gebied, totdat een bevredigend niveau is bereikt.

De begrenzing van het stedelijk gebied en het bevredigende niveau moeten nog worden vastgesteld.

Naar verwachting wordt dit in de loop van 2026 in het concept-Natuurplan verder verduidelijkt (zie verder [factsheet artikel 8 NHV](#) of [Factsheet VNG Europese natuurherstelverordening](#)). Dit is een eerste stap naar het definitieve Natuurplan, dat een jaar later ingediend moet worden.

Of groen om de stad hieronder valt, hangt af van de manier waarop het stedelijk gebied wordt begrensd. Als uitgangspunt nemen we aan dat de maatregelen in dit Ontwikkelpad bijdragen aan de wettelijke verplichtingen. Deze maatregelen zijn gericht op meer groen in en om de stedelijke omgeving en kunnen mogelijk ook afnemend groen binnen de stad compenseren. De ambities voor groen binnen de stad zelf zijn niet als uitgangspunt voor dit Ontwikkelpad genomen.

2.2 Rijkshandreiking Groen In en Om de Stad (GIOS)

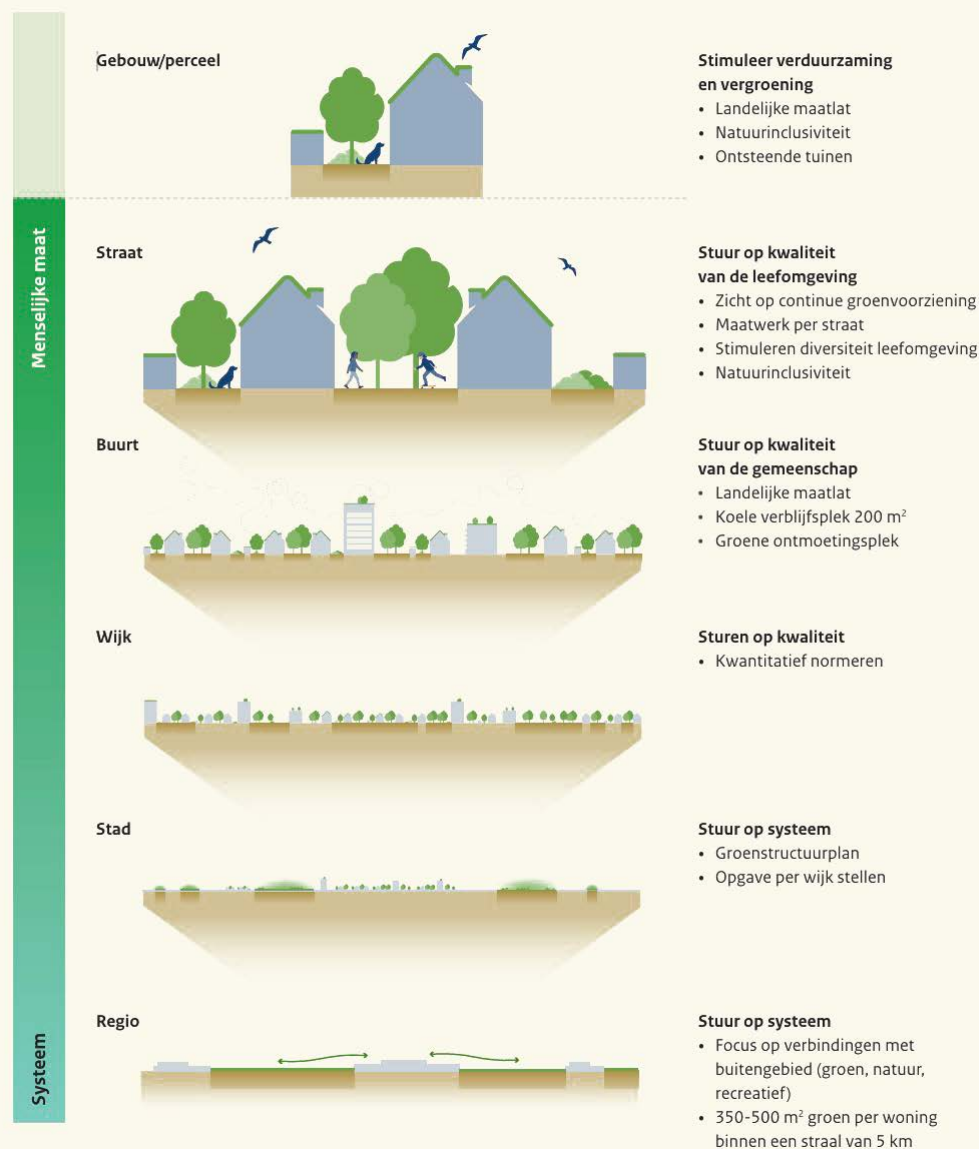
De [Handreiking Groen In en Om de Stad \(2024\)](#) geeft een systematiek en richtlijnen voor het borgen van groen in en om de stad. Door de groeiende bevolking en woningbouw, de achteruitgang van biodiversiteit en klimaatverandering wordt voldoende groen in en om de stad steeds belangrijker. De handreiking geeft kwalitatieve en kwantitatieve eisen op vijf schaalniveaus:

1. Groen in de straat;
2. Groen in de buurt;
3. Groen in de wijk;
4. Groen in de stad;
5. Groen om de stad en in de regio.

Een groenstructuurplan geeft op deze niveaus zicht op belangrijke structuren, verbindingen en mogelijke toekomstige knelpunten. Voor dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee wordt vooral gekeken naar de laatste twee schaalniveaus. De nadruk ligt op het realiseren en verbeteren van ecologische en recreatieve verbindingen.

Voor voldoende groene uitloopgebieden is een norm van 350 tot 500 m² per woning nodig. Dat hoeft niet alleen nieuw groen te zijn. Het gaat voor een deel ook om het versterken, toegankelijk en beleefbaar maken van bestaand groen met nieuwe wandel- en fietspaden. Daarbij moet dit groen binnen een straal van 5 kilometer rondom de bebouwde kom bereikbaar zijn en mag bij nieuwbouw het aantal vierkante meters groen per woning niet afnemen. Het opheffen van barrières door (rijks)infrastructuur is daarmee ook een belangrijk uitgangspunt.

Overzicht Handreiking Groen In en Om de Stad

Figuur 4: Overzicht Handreiking Groen In en Om de Stad.

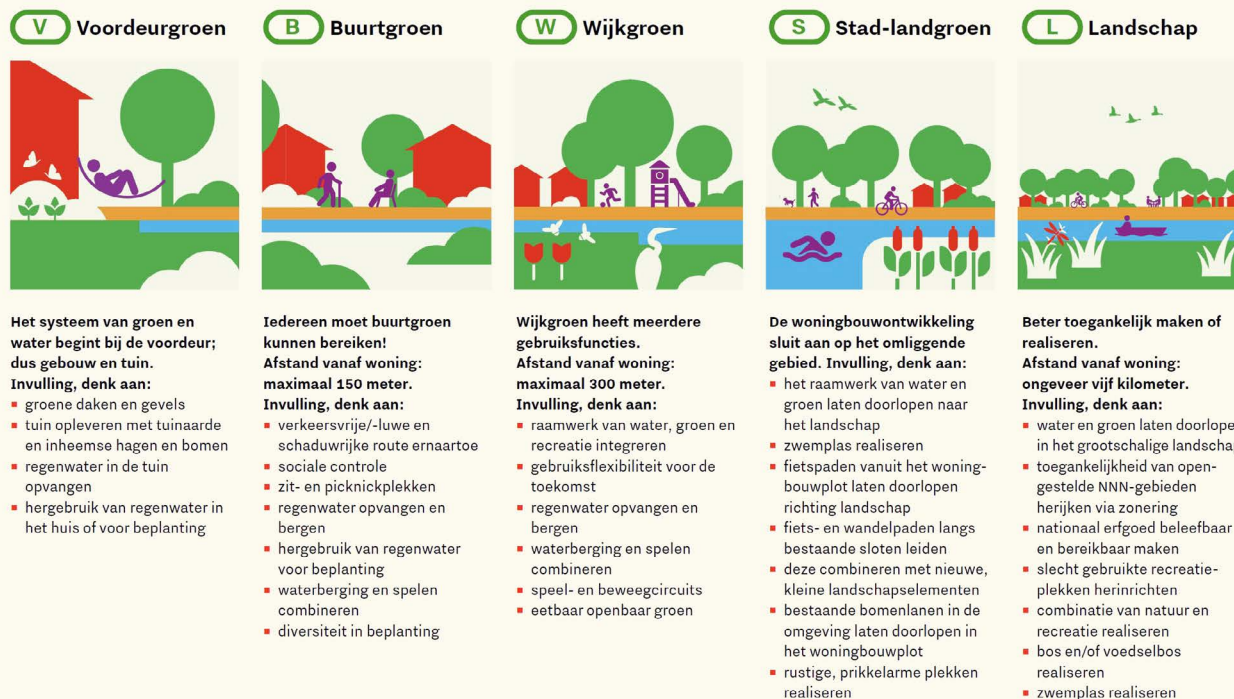
2.3 Provinciale handreiking Groen bij uitbreidingslocaties

Voor woningbouwlocaties buiten het bestaand stedelijk gebied (uitbreidingslocaties) heeft de provincie Utrecht in de provinciale Omgevingsverordening vastgelegd dat groen evenwichtig en volwaardig moet meegroeien met de woningbouwontwikkeling (zie [Omgevingsverordening provincie Utrecht art 9.15](#)).

Daarbij moet de woningbouw in samenhang worden ontwikkeld met lokale en regionale groenontwikkeling. De hoeveelheid te ontwikkelen natuur en recreatie moet in evenwicht zijn met de omvang van de woningbouw. Ook moeten de realisatie en duurzame instandhouding van natuur en recreatie zijn verzekerd.

De uitgangspunten hierbij zijn uitgewerkt in de provinciale [handreiking Groen bij uitbreidingslocaties - Groen Groeit Mee met betekenis van voordeur tot landschap](#). De twee belangrijkste instrumenten uit de handreiking zijn de Groene Schakels (figuur 5) en de 'Schijf van Vijf' (meervoudige waardecreatie) (figuur 6).

Voor dit Ontwikkelpad zijn de belangrijkste uitgangspunten hieruit overgenomen. Het gaat dan vooral om de schakels 'Stad-Landgroen' en 'Landschap'. Daarbij gaat het om een doorlopend raamwerk van water en groen dat gebieden met elkaar verbindt en goed bereikbaar en toegankelijk is. Ook gaat het om het versterken van het omliggende landschap, de natuur, recreatiegebieden en het erfgoed. Voor meervoudige waardecreatie en multifunctionaliteit van groen moet iedere schakel voldoen aan de aspecten van de Schijf van Vijf:

Figuur 5: Instrument Groene Schakels (Handreiking groen bij uitbreidingslocaties)

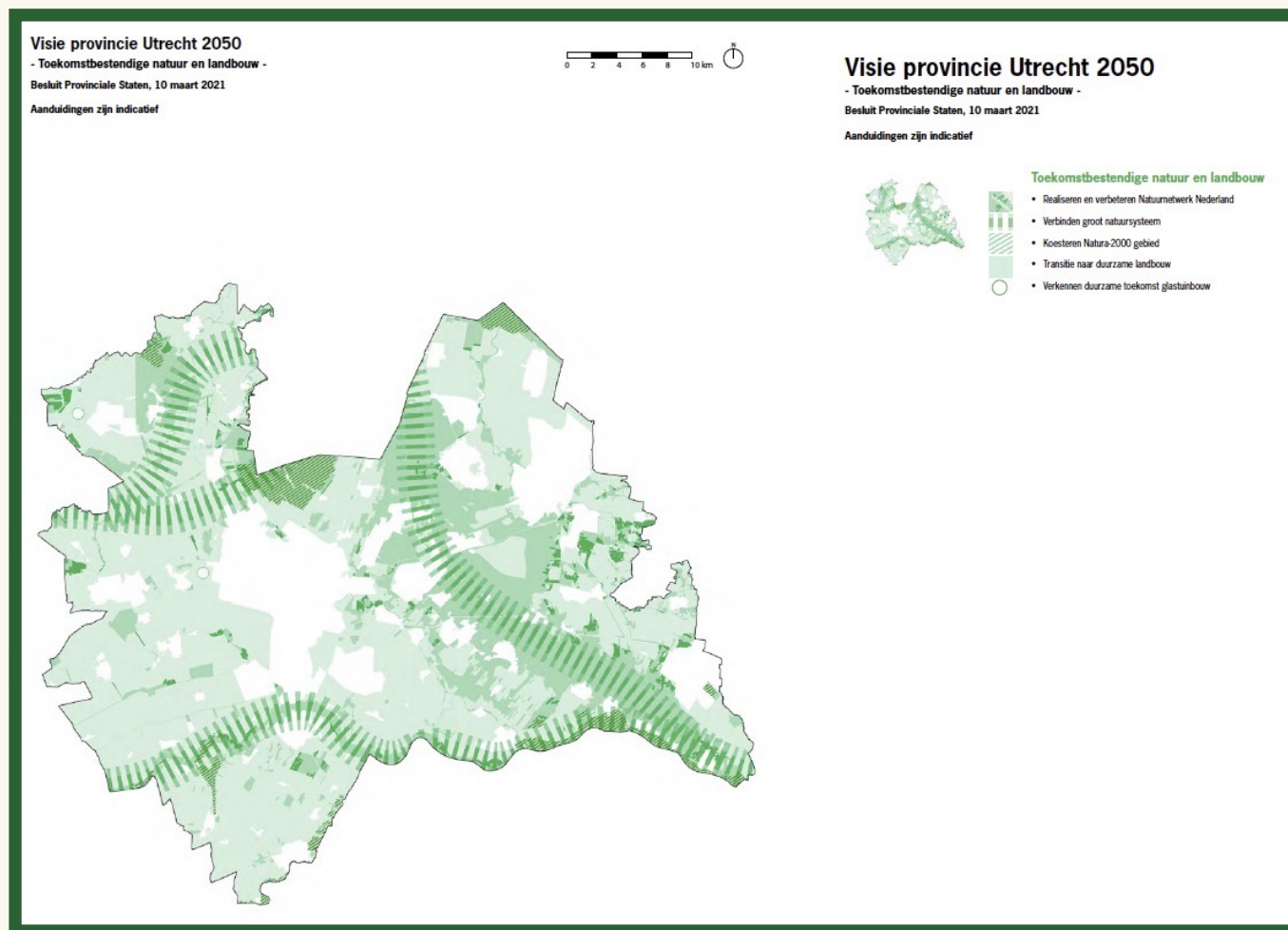
- Waterbalans: zowel droge als natte periodes kunnen opvangen
- Biodiversiteit: zowel veerkrachtige ecosystemen als soortenrijkdom
- Toegankelijkheid: van voordeur tot landschap voor de mens
- De gezonde mens: de fysieke, mentale en sociale gezondheid
- Identiteit: de genius loci, de eigenheid, geschiedenis en beleving van een plek, is merkbaar en beleefbaar

Figuur 6: Instrument Schijf van Vijf (Handreiking groen bij uitbreidingslocaties)

2.4 Provinciaal omgevingsbeleid in ontwikkeling

Het NOVEX-Ontwikkelperspectief en de Uitvoeringsagenda zijn gebaseerd op het omgevingsbeleid van de betrokken overheden. De provincie Utrecht heeft in december 2025 voorstellen voor aanpassing van het omgevingsbeleid gedaan in de Ontwerpwijziging Omgevingsvisie provincie Utrecht en in het Ontwerp Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) 2026-2035. Na consultatie worden deze naar verwachting eind 2026 vastgesteld.

Dit Ontwikkelpad loopt niet vooruit op die vaststelling. Voor het groene raamwerk in dit Ontwikkelpad is wel gebruikgemaakt van de visiekaart 'toekomstbestendige natuur en landbouw' en 'Stad en land gezond' (Omgevingsvisie Utrecht, 2026). De kaart geeft aan waar de provincie robuuste ecologische structuren en ecologische verbindingen wil versterken en groenblauwe dooradering wil realiseren. Mede op basis van deze kaart zijn de geprioriteerde maatregelen getoetst en waar nodig aangevuld.

Figuur 7: Visiekaart Toekomstbestendige natuur en landbouw
(Ontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht)

3. Beoordelingskader

Op basis van het bestaande beleid en de bestaande ambities is een beoordelingskader ontwikkeld. Dit helpt om maatregelen te selecteren die bijdragen aan de doelen en ambities van Rijk en regio. We sluiten daarbij aan bij de doelen van Groen Groeit Mee ('de Schijf van Vijf') en de typen maatregelen die daarbij worden onderscheiden.

Type maatregelen: de volgende dertien opgaven die in het Pact Groen Groeit Mee als zodanig zijn aangemerkt:

- 1e. groene-blauwe dooradering landbouwgebied;
- 2e. kleine landschapselementen of erfbeplanting;
- 3e. levendige boerensloten;
- 4e. groene contourgebieden;
- 5e. nieuwe natuurkernen;
- 6e. ecologische verbindingen;
- 7e. nieuwe recreatiegebieden;
- 8e. recreatieve verbindingen, groenblauwe linten;
- 9e. doorfietsroutes;
- 10e. recreatieve dooradering landbouwgebied;
- 11e. nieuwe grote infra-kunstwerken;
- 12e. buitenpoorten;
- 13e. ruimte voor wateropgaven;

Drie criteria voor de beoordeling

Het beoordelingskader geeft daarmee houvast bij het bepalen welke maatregelen deel kunnen uitmaken van het totaal aan geprioriteerde maatregelen. Het helpt bij het maken van de juiste keuzes, maar kan niet worden gezien als een formele afspraak tussen

partijen om daadwerkelijk tot realisatie over te gaan. Het is dus geen uitsluitend, kwantitatief of definitief beoordelingskader. De uiteindelijke keuzes zijn aan de betrokken partijen.

In het beoordelingskader wordt onderscheid gemaakt tussen drie criteria, met elk een aantal kwalitatieve aspecten waarop de geïnventariseerde maatregelen worden beoordeeld. De maatregelen worden beoordeeld op basis van de beschikbare kennis in de regio.

Hoe worden de criteria beoordeeld?

Bij de beoordeling zijn drie kleuren gebruikt: groen betekent dat een maatregel (vrijwel) volledig voldoet, geel dat een maatregel gedeeltelijk voldoet en rood dat een maatregel niet voldoet aan de geformuleerde criteria. Per criterium passen we deze beoordeling als volgt toe.

Criterium A – Doelbereik: Omdat het gaat om de beoordeling van geprioriteerde (combinaties van) maatregelen, is het zeer onwaarschijnlijk dat het beoordelingsresultaat voor criterium A 'rood' of 'geel' is. De maatregelen zijn immers gebaseerd op die van de catalogus (eventueel aangevuld met de meest recente inzichten). Bij de totstandkoming van de catalogus zijn bovendien al meerdere beoordelingsrondes doorlopen.

Criterium B – Bijdrage aan woningbouw en arbeidsplaatsen: Als een maatregel een directe relatie

heeft met een specifieke woningbouwlocatie, is de score 'groen'. Dit geldt ook als de maatregel meerdere locaties bedient. 'Geel' komt met name aan de orde bij maatregelen die verder van bestaande en nieuwe woningbouwlocaties liggen, maar wel bijdragen aan regionale verbindingen tussen stedelijke gebieden.

Criterium C – Realisatie: Hierbij gaat het om zicht op tijdige beschikbaarheid van middelen, het tijdig organiseren van de benodigde samenwerking, de projectorganisatie en andere randvoorwaarden. De belangrijkste opgave hierbij is – gegeven de schaarste aan financiële middelen – of deze op tijd beschikbaar kunnen zijn. De andere aspecten zijn veelal wel tijdig beschikbaar, met name met het oog op de doorlooptijd van het ontwikkelpad tot 2040.

De criteria A en B gaan met name over de functionele waarde van de maatregel in relatie tot de beleidsdoelen. Er kunnen daarbij – conform de lijst van dertien type maatregelen – ook (zeer) kostbare maatregelen worden geprioriteerd. Omdat de prioritering met name inzicht dient te geven in welke maatregelen functioneel de meeste waarde toevoegen is criterium C gebruikt om daarbij inzicht te geven in de bijbehorende bekostigingsopgave in plaats van prioriteit te geven aan – vanuit de optiek van de bekostigingsopgave – 'makkelijk' te realiseren maatregelen, die matig tot slecht scoren op de criteria A en B. 'Rood' bij criterium C betekent daarom 'grote bekostigingsopgave'.

Toepassing van het beoordelingskader

Het beoordelingskader is toegepast op basis van expert judgement. De wettelijke normen en streefwaarden die voortvloeien uit de Europese Natuurherstelverordening zijn momenteel nog onvoldoende uitgewerkt (verwacht in 2028). De aanname hier is dat de 'groene' ambities daar voldoende invulling aan geven.

Naast de beoordeling op maatregelniveau wordt voor het overzicht ook onderstaande bundeling van maatregelen gehanteerd:

- Natuur;
- Recreatie;
- Infrastructurele kunstwerken;
- Overig.

De resultaten van de beoordeling zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

Criterium	Aspecten
A. Doelbereik: Een robuust groenblauw raamwerk en divers landschap in het NOVEX- gebied Utrecht Amersfoort dat meegroeit en goed bereikbaar is.'	• Publiek toegankelijk/beleefbaar landschap; • Veerkrachtige natuur en/of kwetsbare natuur wordt ontlast/nieuwe natuur wordt toegevoegd; • Herkenbaar erfgoed en cultuur, indien van toepassing; • Een robuust en aanwezig watersysteem met voldoende ruimte en waterkwaliteit; • Indien relevant een bijdrage aan de oplossing van een groot, vastgesteld bestaand 'groen' knelpunt.
B. Bijdrage aan woningbouw en arbeidsplaatsen Naast het voldoen aan de eisen met betrekking tot 'groen' is hierbij ook het creëren van een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving van belang.	• GGM-invulling van nieuwe woongebieden; • Voldoen aan de eisen vanuit de NHV; • Goede aansluiting op binnenplans groen; • Versterking van de ontsluiting van nieuwe en/of verdichte woongebieden en werklocaties.
C. Realisatie Op het moment dat dit nodig is vanuit de woningbouw (financiële haalbaarheid, organisatorische randvoorwaarden op orde).	• Benodigde financiële middelen zijn tijdig beschikbaar; • De samenwerkingsovereenkomst is tijdig bestuurlijk vastgesteld; • Benodigde gronden zijn tijdig beschikbaar; • Vanuit de omgeving zijn geen zwaarwegende bezwaren te verwachten; • Het benutten van meekoppelkansen met andere (grootschalige) opgaven, zoals infrastructurele en/of watergerelateerde opgaven, is kansrijk.

Figuur 8: Beoordelingskader

4. Samenhangend pakket

In dit hoofdstuk worden de geprioriteerde maatregelen samengebracht tot samenhangende pakketten per deelgebied. Deze pakketten zijn in vijf stappen tot stand gekomen.

4.1 Van maatregelen naar samenhangende pakketten

Stap 1 – Maatregelen actualiseren

In de vier NOVEX-deelgebieden: 1. Zuidwest, 2. Oost/Heuvelrug, 3. Noordwest en 4. Regio Amersfoort zijn de GGM-maatregelen uit de GGM-catalogus (figuur 9) besproken en aangevuld met maatregelen uit de GGM-voorbeeldgebieden en nieuwe inzichten.

Stap 2 – Maatregelen prioriteren

Vervolgens hebben de gebiedspartijen de maatregelen geprioriteerd. Daarbij is per partij bepaald welke drie tot vier maatregelen de hoogste prioriteit hebben. Dit kan ook gaan om een pakket van maatregelen, zoals het beter toegankelijk en verkeersveilig maken van de Eemvallei binnen het GGM-voorbeeldgebied Zuidelijke Eemvallei.

Stap 3 – Maatregelen op de kaart zetten

De geprioriteerde maatregelen zijn vervolgens opgenomen op de kaart van het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort (figuur 10). De basis van deze kaart bestaat uit de visiekaart toekomstbestendige landbouw en natuur (Omgevingsvisie Utrecht, 2026), aangevuld met de maatregelen uit de GGM-catalogus, woningbouwlocaties (voor zover bekend) en tot slot de geprioriteerde maatregelen uit het Ontwikkelpad. De aantallen, oppervlaktes en strekkende meters van maatregelen vormen de input voor de kostenraming (stap 5).

Stap 4 – Samenhangende pakketten maken

Op basis van de geprioriteerde maatregelen zijn samenhangende pakketten samengesteld (4.2). De pakketten bestaan uit maatregelen die volgens het afwegingskader met elkaar samenhangen, bijvoorbeeld door de koppeling met woningbouwontwikkeling. Ook kunnen maatregelen geografisch of thematisch een logisch geheel vormen.

Stap 5 – Toepassing beoordelingskader

De schema's naast de kaarten, zoals figuur 12, tonen de beoordeling van de maatregelen per deelgebied en van de NOVEX-overkoepelende maatregelen.

Zoals in hoofdstuk 3 al is toegelicht, voldoen alle geprioriteerde maatregelen aan criterium A (doelbereik) en krijgen zij daarom de score 'groen'.

Voor criterium B (bijdrage aan woningbouw en arbeidsplaatsen) geldt dat maatregelen in de nabijheid van een of meerdere woningbouw- of arbeidslocaties hoger scoren dan maatregelen die verder weg liggen. De maatregel bij de Heuvelrug vormt hierop een uitzondering. Dit gebied is niet direct te relateren aan woningbouw of arbeidsplaatsen, maar vervult wel een belangrijke functie voor het NOVEX-gebied als geheel en daarbuiten, vanwege het grote aantal bezoekers. Daarom is deze maatregel opgenomen met de score 'geel'.

Criterium C gaat over de mate waarin maatregelen realiseerbaar zijn, ook financieel. In het volgende hoofdstuk staat dat er met name voor de infrastructurele kunstwerken nog weinig zicht is op bekostiging. Deze krijgen daarom de score 'rood'. Hoofdstuk 5 gaat verder in op de mogelijkheden voor de bekostiging van natuur, recreatie en infrastructurele kunstwerken.

Stap 6 – Kosten berekenen

Als laatste stap zijn de kosten van de pakketten met bijbehorende maatregelen globaal doorgerekend (4.3).

Maatregelen in de tijd

Naast het kaartmateriaal zijn de schema's van de 'ontwikkelpaden' en 'besluiten en maatregelen in de tijd' uit de Uitvoeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort voor groen verder aangescherpt. Bij het schema 'ontwikkelpad' is onderscheid gemaakt tussen vier categorieën maatregelen: 1. Natuur, 2. Recreatie, 3. Infrawerken en 4. Water. Categorie 4 'Water' maakt zoals in paragraaf 1.2 beschreven geen onderdeel uit van het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee, maar gezien de potentiële samenhang en meekoppelkansen zijn hier de bedragen uit de Uitvoeringsagenda overgenomen. Bij het schema 'besluiten en maatregelen' zijn de samenhangende pakketten toegevoegd. Ook zijn de relaties met de woningbouwontwikkeling aangescherpt.

De geprioriteerde maatregelen staan niet op zichzelf. Ze dragen bij aan een samenhangend natuurlijk en recreatief netwerk. Een deel van de maatregelen wordt regionaal ingevuld en een ander deel bovenlokaal. Het onderscheid tussen regionale en bovenlokale maatregelen komt terug bij de bekostigingsmogelijkheden in hoofdstuk 5.

Toelichting op figuur 10:

- Basismaatregelen uit de GGM-catalogus
- Visiekaart 'Toekomstbestendige natuur en landbouw' + 'Stad en land gezond'
- Woningbouwlocaties in 2026, voor zover bekend
- Geprioriteerde maatregelen Ontwikkelpad Groen Groeit Mee

Groen Groeit Mee

Totaaloverzicht
van de potentiële
groenblauwe
ontwikkeling in de
provincie Utrecht

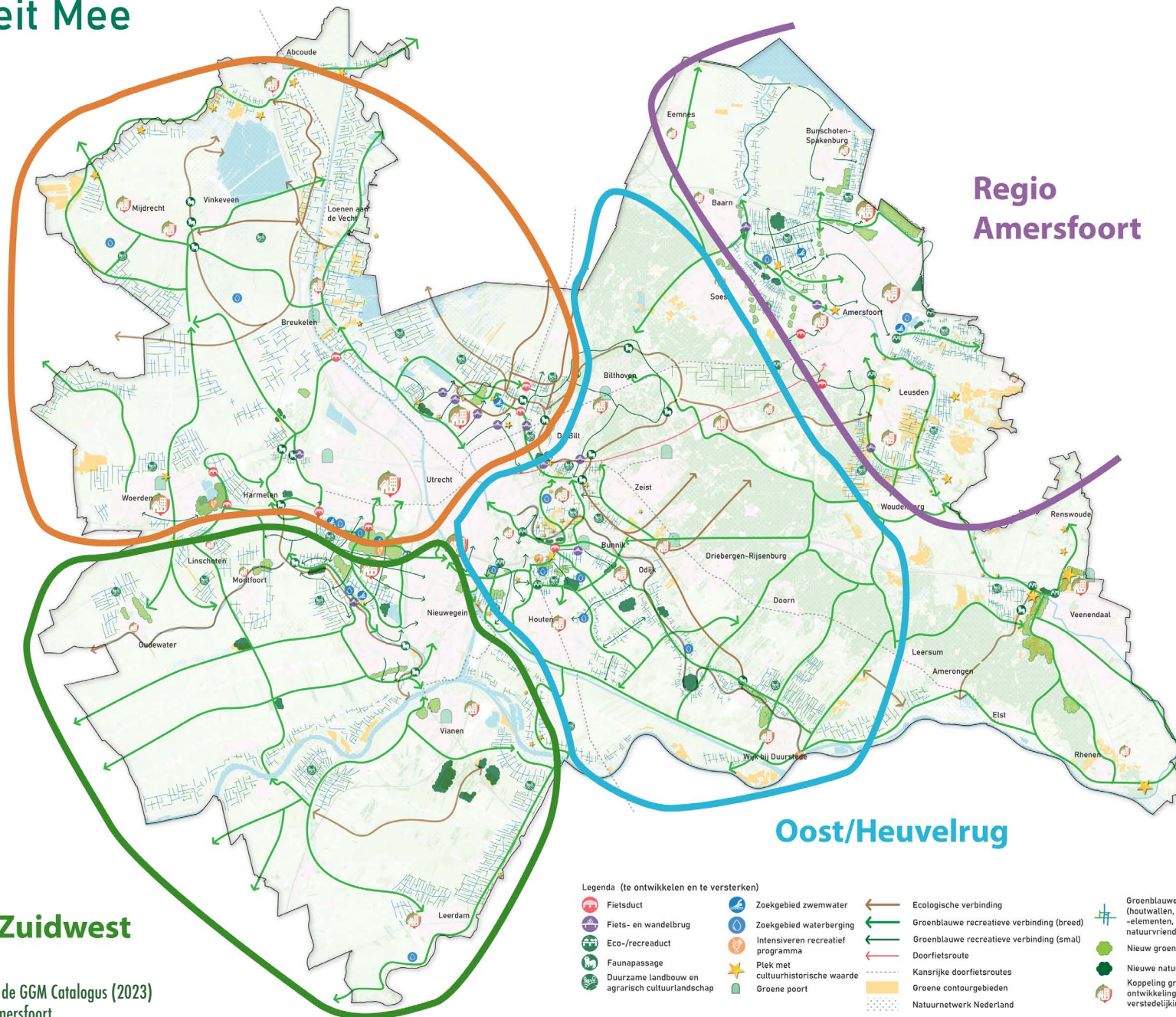
Resultaat ontwerpend
onderzoek, indicatieve
duiding van groenblauwe
potenties

Noordwest

Regio
Amersfoort

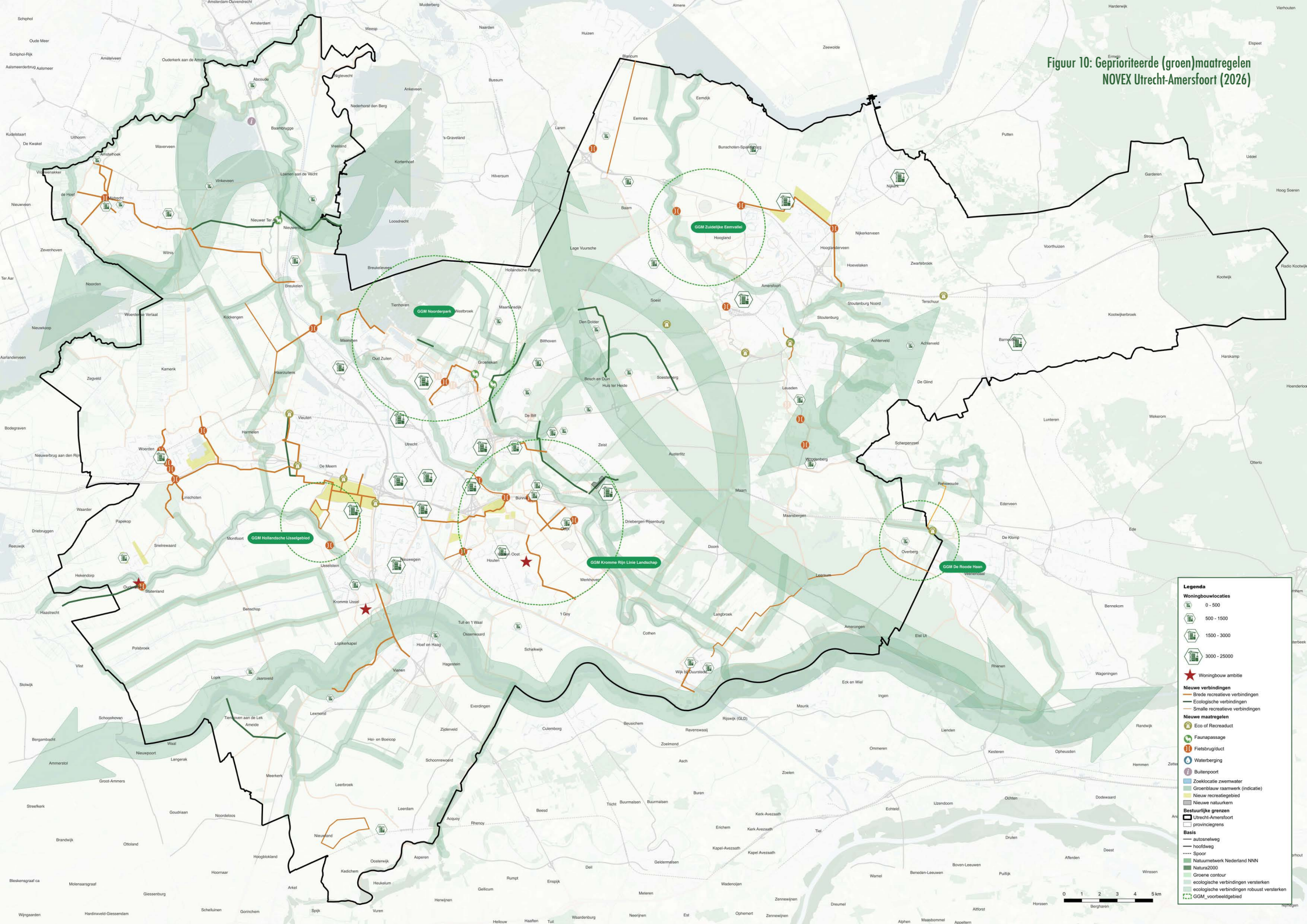
Oost/Heuvelrug

Zuidwest

Figuur 9: Groen Groeit Mee maatregelen uit de GGM Catalogus (2023) inclusief deelgebieden van NOVEX Utrecht-Amersfoort

Figuur 10: Geprioriteerde (groen)maatregelen
NOVEX Utrecht-Amersfoort (2026)

- Legenda**
- Woningbouwlocaties**
 - 0 - 500
 - 500 - 1500
 - 1500 - 3000
 - 3000 - 25000
 - Woningbouw ambitie**
 - Woningbouw ambitie
 - Nieuwe verbindingen**
 - Brede recreatieve verbindingen
 - Ecologische verbindingen
 - Smalle recreatieve verbindingen
 - Nieuwe maatregelen**
 - Eco of Recreacud
 - Faunapassage
 - Fietsbrug/duid
 - Waterberging
 - Builenpoort
 - Zoeklocatie zwemwater
 - Groenblauw raamwerk (indicatie)
 - Nieuw rechtegebied
 - Nieuw natuurgebied
 - Bestuurlijke grenzen**
 - Utrecht-Amersfoort
 - provinciegrens
 - Basis**
 - autoweg
 - hoofdweg
 - Spoor
 - Natuurnetwerk Nederland NNN**
 - Natuurnetwerk Nederland NNN
 - Natuurnetwerk Nederland NNN
 - ecologische verbindingen versterken
 - ecologische verbindingen robuust versterken
 - GGM_voorbeelgebied

0 1 2 3 4 5 km

4.2 Uitwerking per deelgebied

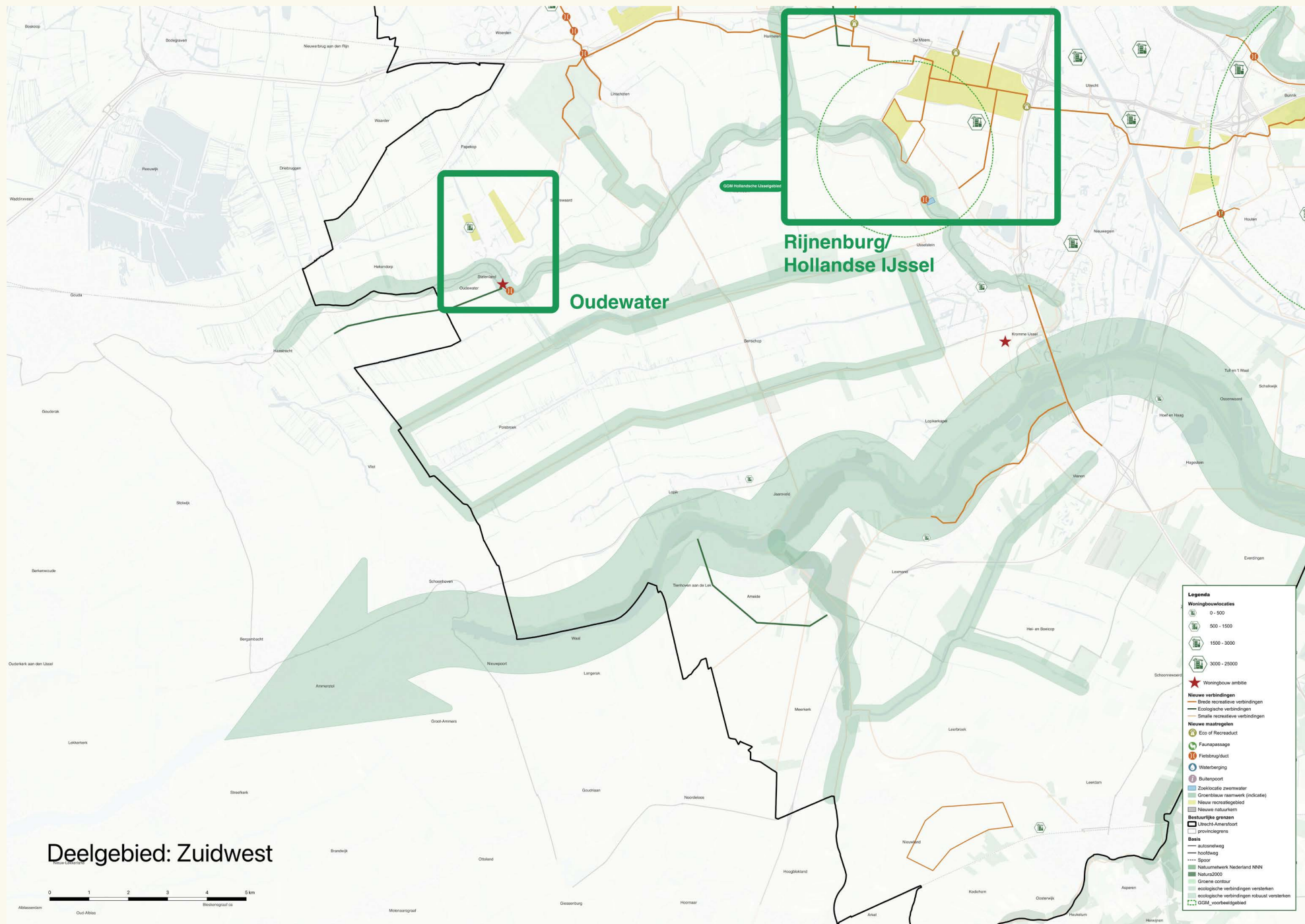
In deze paragraaf worden de vier deelgebieden nader toegelicht. Per deelgebied komen de volgende onderdelen aan bod:

1. Toelichting per deelgebied;
2. Geprioriteerde maatregelen en pakketten op kaart;
3. Beoordelingskader;
4. Ontwikkelpad (schema); - op basis van uitvoeringsagenda NOVEX 2025
5. Besluiten en maatregelen (schema) - op basis van uitvoeringsagenda NOVEX 2025

Deelgebied Zuidwest

In deelgebied Zuidwest liggen de meeste geprioriteerde maatregelen rondom de beoogde nieuwbouwlocaties Rijnenburg en Groot Merwede (A12-zone). Ook ligt in dit deelgebied het GGM-voorbeeldgebied Hollandsche IJssel (HIJ). Inmiddels is voor dit gebied een [ontwikkelperspectief](#) opgesteld en vastgesteld door de betrokken gebiedspartijen. De geprioriteerde maatregelen uit dit perspectief zijn opgenomen op de kaart. In relatie tot criterium A worden de maatregelen in en rondom Rijnenburg en in de nabijheid van de Hollandsche IJssel als één pakket beschouwd. Het gaat hierbij onder meer om nieuwe groengebieden langs de Hollandsche IJssel en aan de noordzijde van Rijnenburg, waaronder een landschapspark, maatregelen om barrières weg te nemen, fietsverbindingen en andere verbindingen voor mensen en dieren. Het tweede pakket ligt in Oudewater en is gekoppeld aan de woningbouwlocatie Kerkwetering. Tot slot liggen enkele 'losse' maatregelen aan de zuidzijde van de Lek, zoals een recreatieve verbinding over de Jan Blankenbrug, een ecologische verbinding bij de Zouweboezem en recreatiemogelijkheden rondom woningbouwlocatie Broekgraaf Noord.

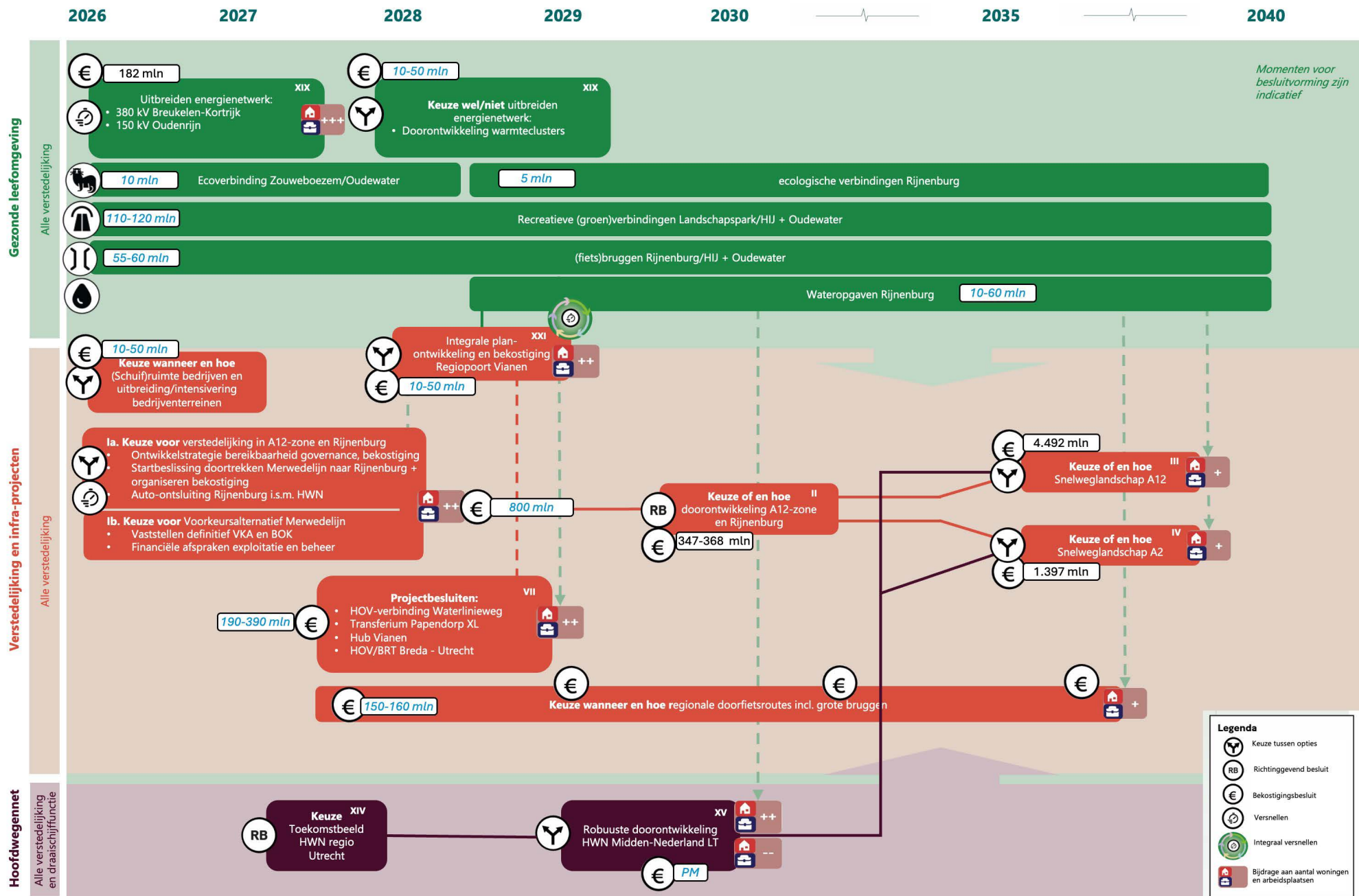

Figuur 11: Geprioriteerde maatregelen en pakketten deelgebied Zuidwest

				Afweegkader		
Deelgebied	Pakket	Maatregel	Woningbouwlocatie	Doelbereik	Relatie Woningbouw	Realisatie
Zuid-West	Rijnenburg	Utrecht scheg. Eoduct. Meest directe fietsverbinding naar centrum/stadseiland Zuid. Evt Merwedelijn als meekoppelkans	Rijnenburg/ Hollandse IJssel (HJ Jook als uitloopgebied Rijnenburg)			
		Groene verbinding IJssel-Haarzuilens Doelsoorten ree, otter en mens				
		Ecologische verbinding				
		Ecorecreaduct spoor	Rijnenburg/ Hollandse IJssel - A12 zone			
		Recrea/ecoverbinding Laagraven tussen Rijnenburg en Laagraven door A12-Zone				
		Landschapspark Rijnenburg Reijerscop Recreatiegebied, natuurkern en waterberging	Rijnenburg/ Hollandse IJssel			
		Fietsverbinding (inclusief U2 + U3)				
	Losse Maatregel	Landschapspark Recreatieve verbinding A12	Rijnenburg/ Hollandse IJssel			
		Noordwest-hoek Realisatie nieuw recreatiegebied bosaanplant				
		Wandelpaden				
		Wandelfietsbrug Verbinding Rijnenburg en Recreatieplas	Vianen-IJsselstein			
		Fiets/wandelroute Betere dooradering en aansluiting IJsselstein met Vianen				
		Polder Lang Nieuwland Wandelpad + vogelkijkscherm				
		Eco-verbinding Kamsalamander				
	Oudewater	Eco/recreaverbinding Ommetje + verbinding Groene Poort	Vianen-Lexmond			
		Tappersheul 3.0 Nieuw recreatiegebied + nieuwe natuur Kernrandzone Oudewater	Oudewater			
		GBDA Utrechtse WaardenTappersheul 3.0 Aansluiten progr.aanpak. GBDA + ecologische verbindingen. Ruimte voor wateropgaven en wassend water				
		Brug + ecorecreaverbinding Brug over HIJ, recreatieve verbinding , ecologische verbinding Tiendpad -- Lange Linschoten				
		Ecologische verbinding				

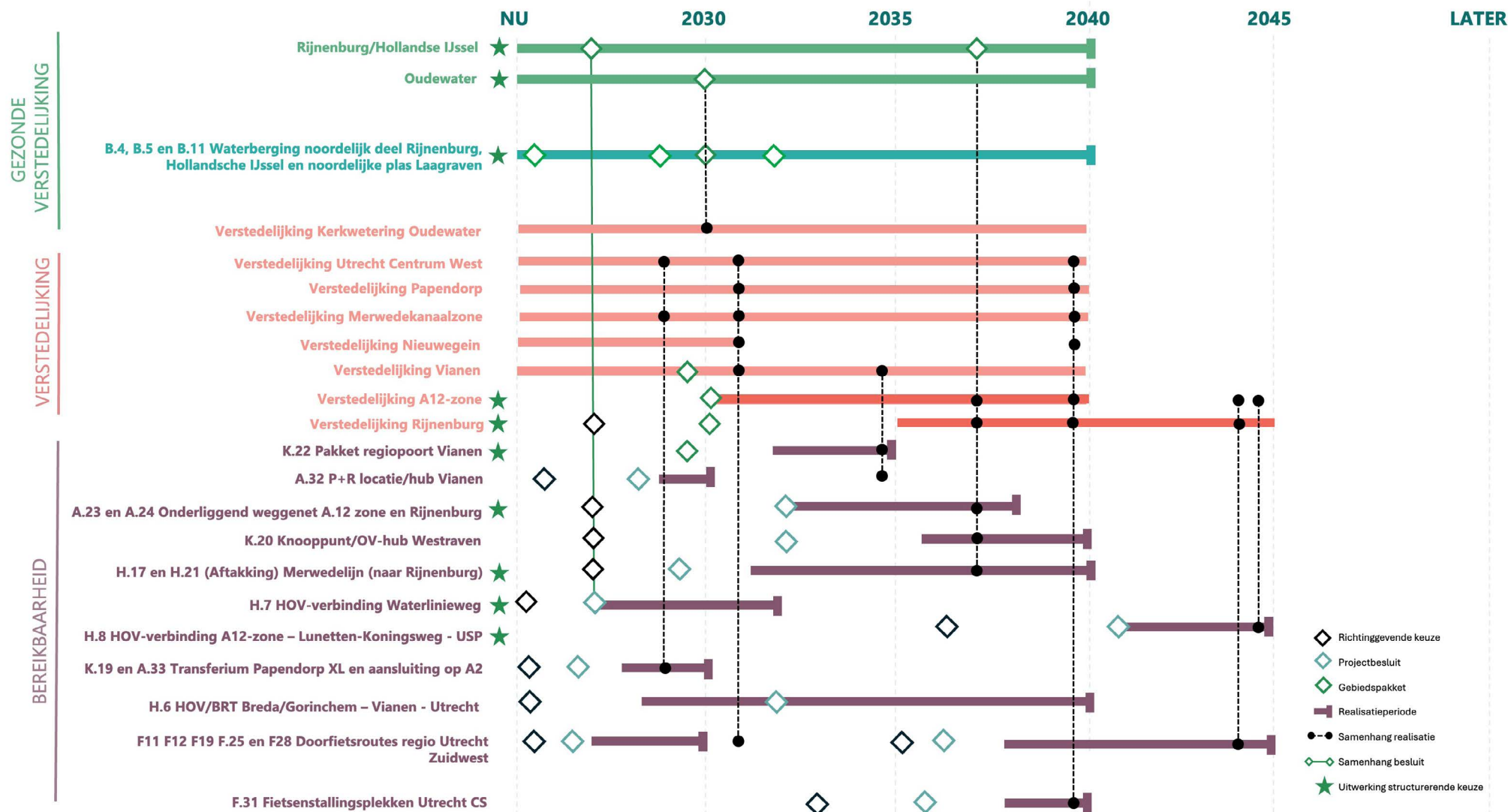
Figuur 12: Overzicht toepassing beoordelingskader voor maatregelen deelgebied Zuidwest

ONTWIKKELPAD NOVEX REGIO UTRECHT ZUIDWEST

Figuur 13: Ontwikkelpad, geprioriteerde maatregelen 'groen' deelgebied Zuidwest

BESLUITEN EN MAATREGELEN IN DE TIJD REGIO UTRECHT ZUIDWEST

Figuur 14: Geprioriteerde maatregelen groen in de tijd deelgebied Zuidwest

Deelgebied Oost/Heuvelrug

In deelgebied Oost/Heuvelrug liggen de geprioriteerde maatregelen verspreid over het gebied. Ook ligt in dit deelgebied het GGM-voorbeeldgebied Kromme Rijn Linie Landschap (KRLL). Inmiddels is voor KRLL een [ontwikkelperspectief](#) opgesteld en vastgesteld. De geprioriteerde maatregelen uit dit perspectief zijn opgenomen op de kaart in de pakketten 'Laagraven' en 'Regiopoort Bunnik'. De maatregelen bestaan onder meer uit maatregelen om barrières weg te nemen en het realiseren van nieuwe fietsverbindingen en recreatiegebieden.

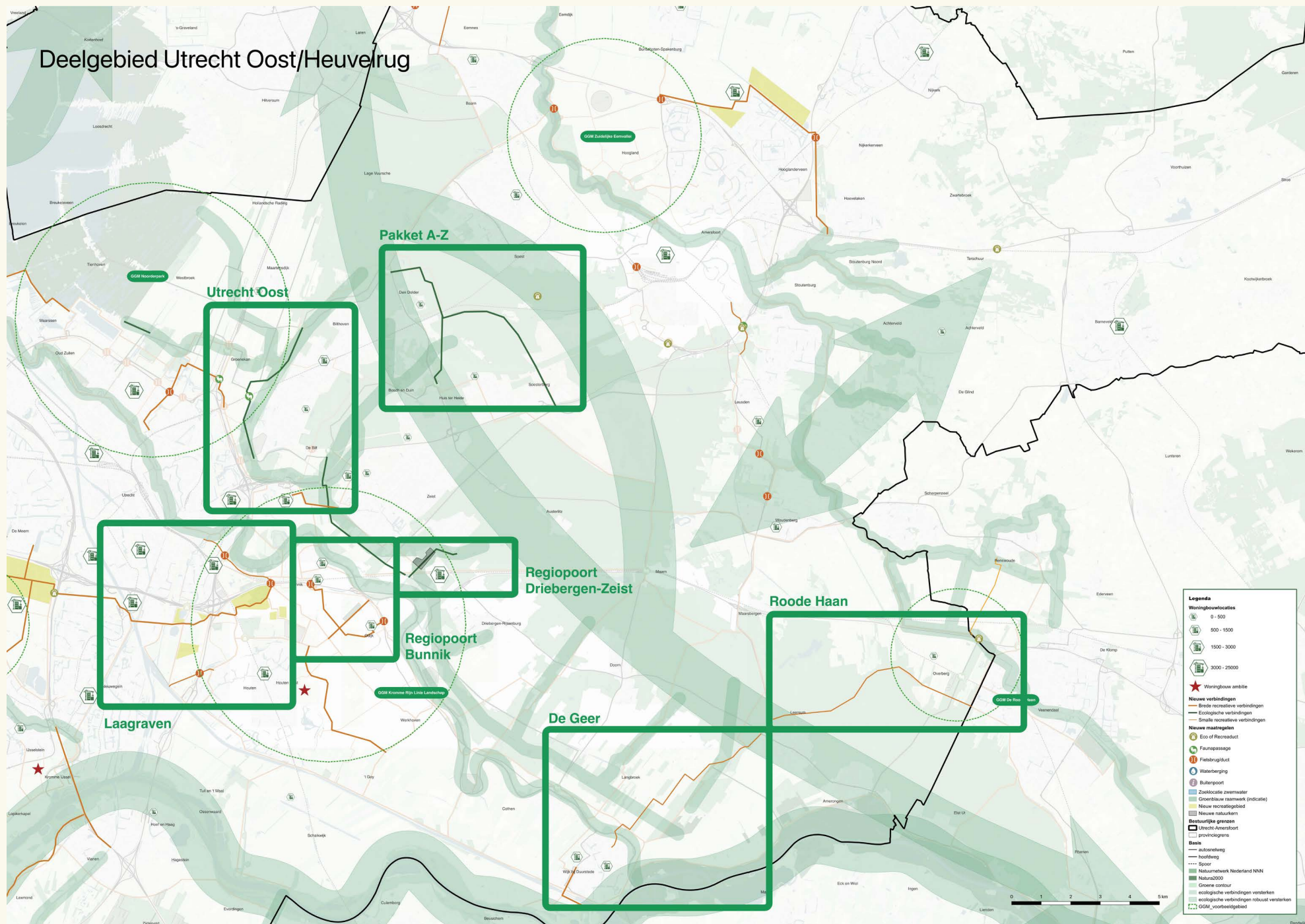
De maatregelen voor GGM Noorderpark zijn uitgewerkt in deelgebied Noordwest. Verder zijn een aantal losse maatregelen geprioriteerd rondom Utrecht Science Park (USP) en voor de groenblauwe invulling aan de oostzijde van Regiopoort Houten. De geprioriteerde maatregelen zorgen er (grotendeels) voor dat barrières door (snel)wegen worden weggenomen en de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het werelderfgoed in dit deelgebied worden vergroot.

Vijf pakketten op de Heuvelrug

Op de Heuvelrug zijn de geprioriteerde maatregelen onderverdeeld in vijf pakketten:

1. Regiopoort Driebergen-Zeist met maatregelen om barrières weg te nemen en ecologische maatregelen;
2. Pakket A-Z met ecologische maatregelen;
3. Heuvelrug met recreatieve maatregelen (alleen in kostenraming);
4. De Roode Haan met recreatieve en ecologische maatregelen;
5. De Geer met groenblauwe recreatieve verbindingen.

Momenteel voert de provincie een verkenning uit naar de recreatiedruk op de Heuvelrug. De Heuvelrug vraagt extra aandacht vanwege de toenemende recreatiedruk en de druk op de natuurwaarden. Door de ligging van de Heuvelrug, veelal op meer dan 5 kilometer van nieuwbouwlocaties, dreigt het gebied tussen wal en schip te raken. Tegelijk neemt de recreatiedruk toe doordat steeds meer mensen het gebied bezoeken. Daarom is een kostenpost opgenomen voor recreatieve voorzieningen. Door op andere plekken recreatieve voorzieningen te ontwikkelen worden (te) drukke bestaande voorzieningen ontlast en daarmee wordt de kwetsbare natuur van de Heuvelrug ontzien. De maatregelen zijn nog niet concreet en daarom nog niet weergegeven op de kaart. Afstemming met hierboven genoemde provinciale verkenning is hierbij nodig.

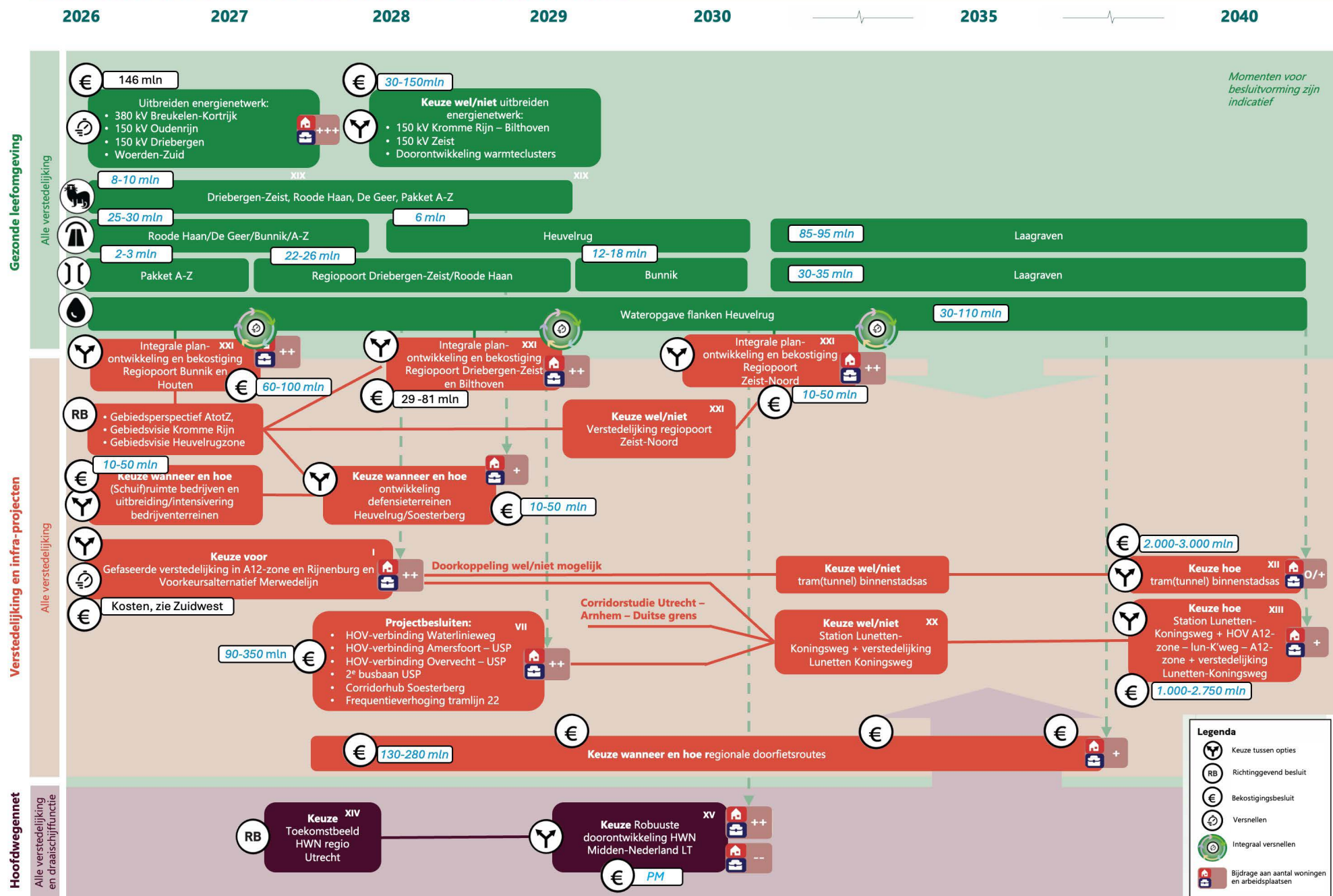

Figuur 15: Geprioriteerde maatregelen en pakketten deelgebied Oost/Heuvelrug

Figuur 16: Overzicht toepassing beoordelingskader voor maatregelen Oost/Heuvelrug

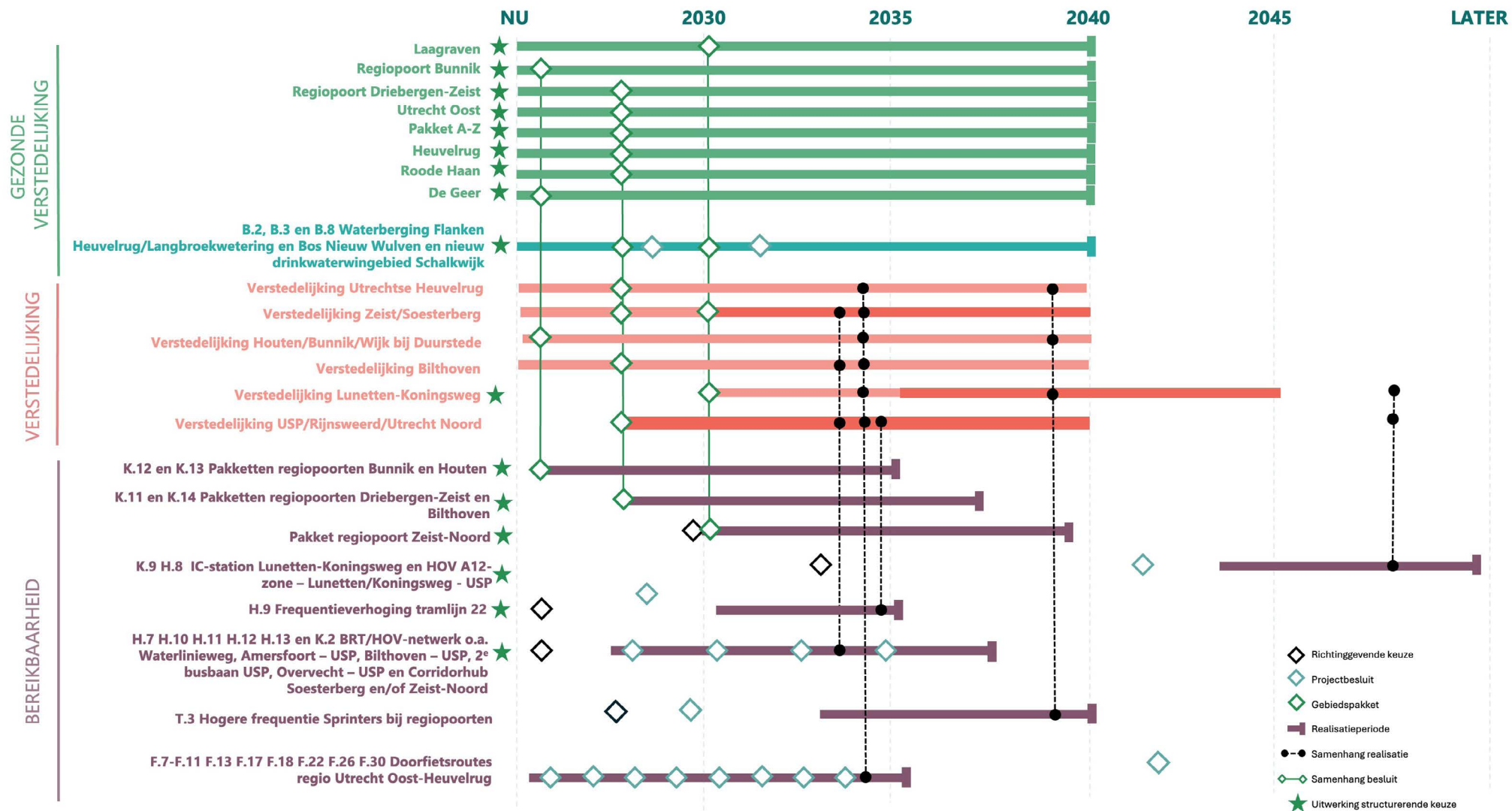
Deelgebied	Pakket	Maatregel	Woningbouwlocatie	Afweegkader		
				Doelbereik	Relatie Woningbouw	Realisatie
Oost Heuvelrug	Laagraven	Verbindingen stad-buitengebied ivm lopende gebiedsontwikkeling Galgenwaard Archimedes + langetermijn SKLK/USP	Lunetten-Koningsweg			
		Fietsverbinding				
		Fortenroute cultuurhistorisch beleven HWL en eigen identiteit				
		Fietsverbinding				
		Groene recreatieve verbindingen vanuit Groot Merwede/Rijnenburg naar Laagraven	Groot Merwede A12 zone			
		Verbinden GMR met Kromme Rijngebied	Groot Merwede Rijnenburg/ Hollandse IJssel			
		Openbaar landschapspark als nieuwe recreatieve bestemming. Regionale betekenis en gezond stedelijk leven	Groot Merwede Rijnenburg/ Hollandse IJssel			
	Losse Maatregel	Ontsluiten Laagraven – Houten ontwikkeling CMK	Houten -Nieuwegein - CMK			
		Slechten barrieres om stad-land verbinding te realiseren. A27-Houten-Kasteel Heemstede				
	Regioport Bunnik	Houten Oost als (bij)drager van groen + blauw	Houten Oost			
		Fietsbrug	Bunnik			
		Onderdoorgang Kersenweide-Odijk	Odijk			
		Ecologisch blauwgroen	Odijk			
	Regio Poort Driebergen - Zeist	Recreatief wandelfiets				
		GGM opgave Driebergen-Zeist	Driebergen Zeist			
		Ecologische verbindingzone noordzijde regioport Driebergen-Zeist. Een van de weinige verbindingen tussen KRLL en UH				
		Voetfietsverbinding onder spoor tbv gebiedsontwikkeling Driebergen-Zeist. Recreatieve functie				
	Losse Maatregel	Fietsverbinding Zeist-USP (grondgebied De Bilt) utilitair en recreatief	USP			
		Ecologische verbinding				
	Utrecht Oost	(otter)Verbinding Noorderpark	Utrecht Noord-Bilthoven			
		Droge verbinding flank heuvelrug				
		Faunatunnel onder spoor				
		Noorderpark verbinden met Maarseveense plassen en Vechtstreek. Wandel en fiets				
	Pakket A-Z	Willem-Arntzhoeve -> ecologische verbinding richting ecoduct, zonering recreatie	Den Dolder			
		Ecologische verbindingen over Amersfoortse weg in relatie tot diverse ontwikkelingen	Soesterberg			
		Ecoduct N413	Soest/ Amersfoort			
	Heuvelrug	Groene Heuvelrug als recreatiegebied voor nieuwe inwoners geschikt maken, zodat ook de biodiversiteit beter wordt	Heuvelrug			
	Roode Haan	Overberg fietsverbinding naar Veenendaal	Utrechtse Heuvelrug-Veenendaal			
		Ecoreaduct				
		Klompepad Roode Haan	Veenendaal-De Roode Haan			
	De Geer	Fietsverbinding + ecologische strook WbD – Leersum	Wijk bij Duurstede			
		1. Ecologische verbinding UH – Natuur Kromme Rijn en Lek + afvangen stikstof				
		2. Vrijliggend fietspad utilitair en recreatief				
		3. Terugbrengen gedempte sloten				
		4. Spreiding recreatiedruk				
		5. In ere houden cope-verkaveling				
		Betuwe verbinding De Geer III – Bosscherwaarden. Wandel en fietsroute. Aansluiting fietspad. Natuur. Toegankelijkheid. Gezonde mens				

ONTWIKKELPAD NOVEX REGIO UTRECHT OOST/HEUVELRUG

Figuur 17: Ontwikkelpad, geprioriteerde maatregelen 'groen' deelgebied Utrecht Oost/Heuvelrug

BESLUITEN EN MAATREGELEN IN DE TIJD REGIO UTRECHT OOST-HEUVELRUG

Figuur 18: Geprioriteerde maatregelen groen in de tijd deelgebied Utrecht Oost/Heuvelrug (op basis van uitvoeringsagenda NOVEX 2025).

Deelgebied Noordwest

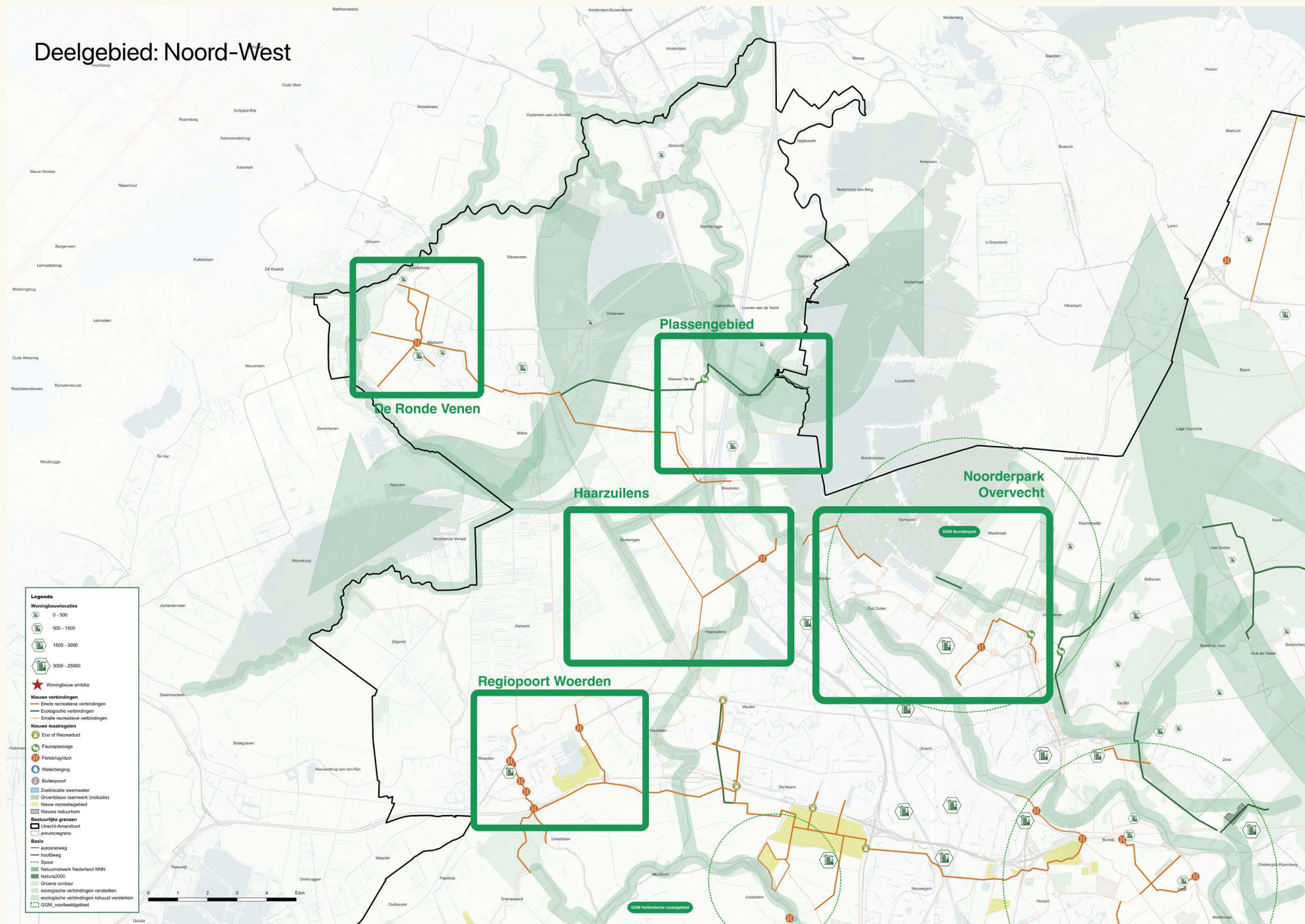
In deelgebied Noordwest liggen de geprioriteerde maatregelen met name aan de randen van het deelgebied. Het gaat veelal om maatregelen om barrières weg te nemen.

Pakket De Ronde Venen bestaat hoofdzakelijk uit recreatieve verbindingen en is gekoppeld aan de woningbouwlocatie Oosterland. Bij regiopoort Breukelen is een ecologische verbinding opgenomen tussen de Loosdrechtse en Vinkeveense Plassen.

Het pakket Haarzuilens richt zich op een betere recreatieve verbinding tussen Haarzuilens aan de westzijde en het Noorderpark aan de oostzijde, gekoppeld aan woningbouwlocatie Lage Weide/ Ruimekwartier. Het pakket Noorderpark Overvecht is gekoppeld aan de woningbouwlocatie Overvecht en richt zich op recreatieve verbindingen tussen stad en land.

Tot slot bestaat het pakket Regiopoort Woerden uit maatregelen om barrières weg te nemen en recreatieve verbindingen, gekoppeld aan de woningbouwlocaties van regiopoort Woerden (Poort van Woerden). Momenteel loopt er een GGM-verkenning naar een samenhangend ruimtelijk plan onder de noemer Groenblauw As.

Deelgebied: Noord-West

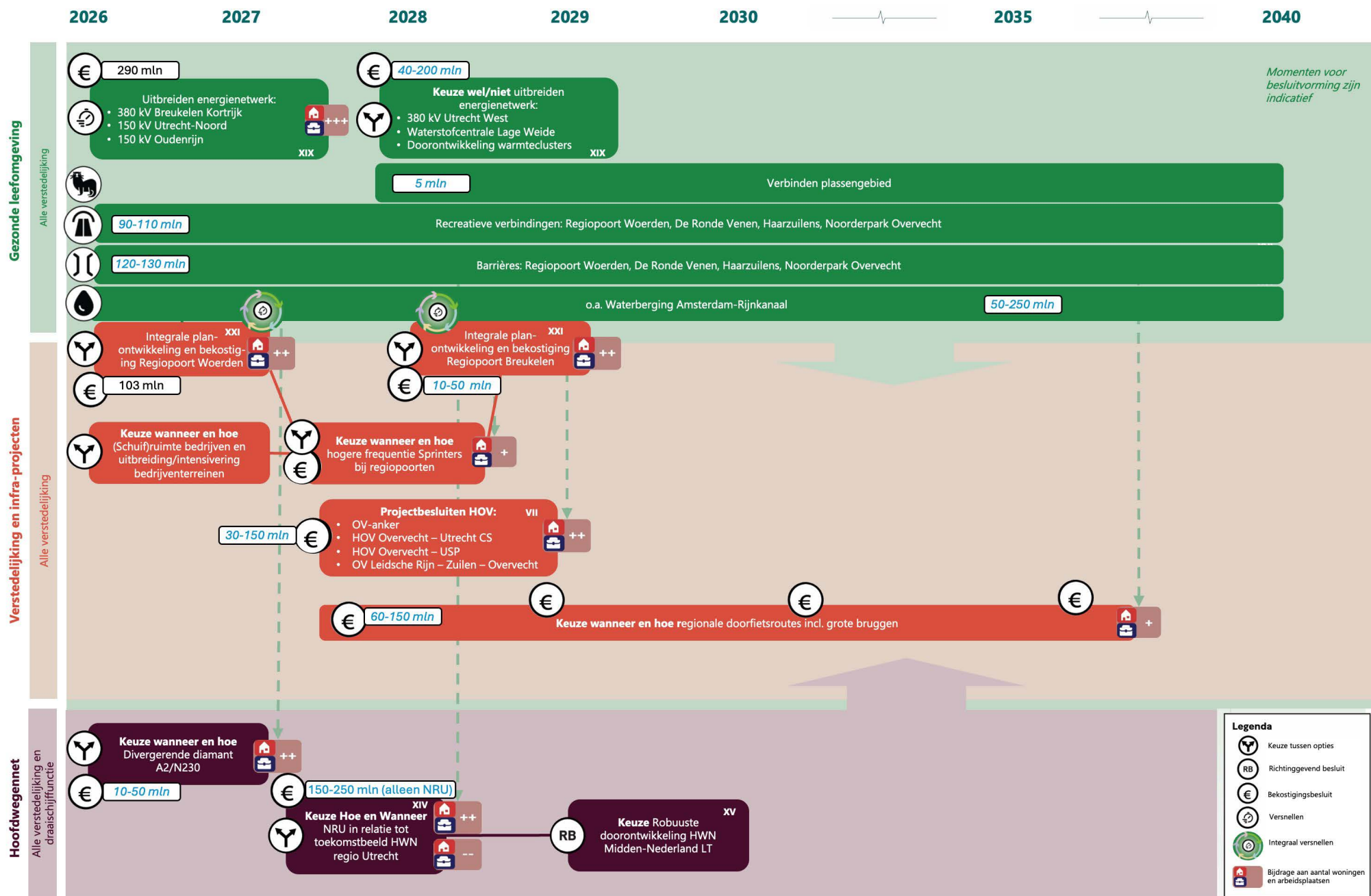

Figuur 19: Geprioriteerde maatregelen en pakketten deelgebied Noord-west

				Afweegkader		
Deelgebied	Pakket	Maatregel	Woningbouwlocatie	Doelbereik	Relatie Woningbouw	Realisatie
Noord-West	De Ronde Venen	Fietsverbinding Uithoorn en De Hoef	De Ronde Venen			
		Fietsbrug kort				
		Doorfietsroute naar Breukelen				
	Plassengebied	Ecologische verbinding	Breukelen / De Ronde Venen			
		Faunapassage				
		Carpoolpaats bij de Vinkeveense plassen, Winkelpolder	De Ronde Venen			
	Woerden	Cattenbroekerplas & recreatie Ontsluiting recreatiegebied (fiets)	Woerden			
		Verlenging Reijerscop (fiets) fietspad Noord-Zuid				
		Passage spoor				
		Recreatieve verbinding Landgoed Bredius - Landgoed Linschoten	Woerden			
		Slechten barrieres, spoor, viaducten, Polanerbaan, Middellandbaan, Wulverhorstbaan, A12 en Kromwijkerwetering				
		Recreatief aantrekkelijk buitengebied Polder Kamerik en zuidzijde A12				
		Recreatieve verbinding Rondon Landgoed Linschoten				
	Haarzuilens	Fiets/wandelverbindingen Haarzuilens/Utrecht met Groene Hart verbinden (opheffen barriere bij Thematerkade?)	Breukelen			
		West-oostverbinding versterken voor recreatie richting veenweide/Haarzuilens (inclusief fietsbrug over ARK)				
	Overvecht / Noorderpark	Infrabarriere	Overvecht			
		Fiets/wandelverbinding				

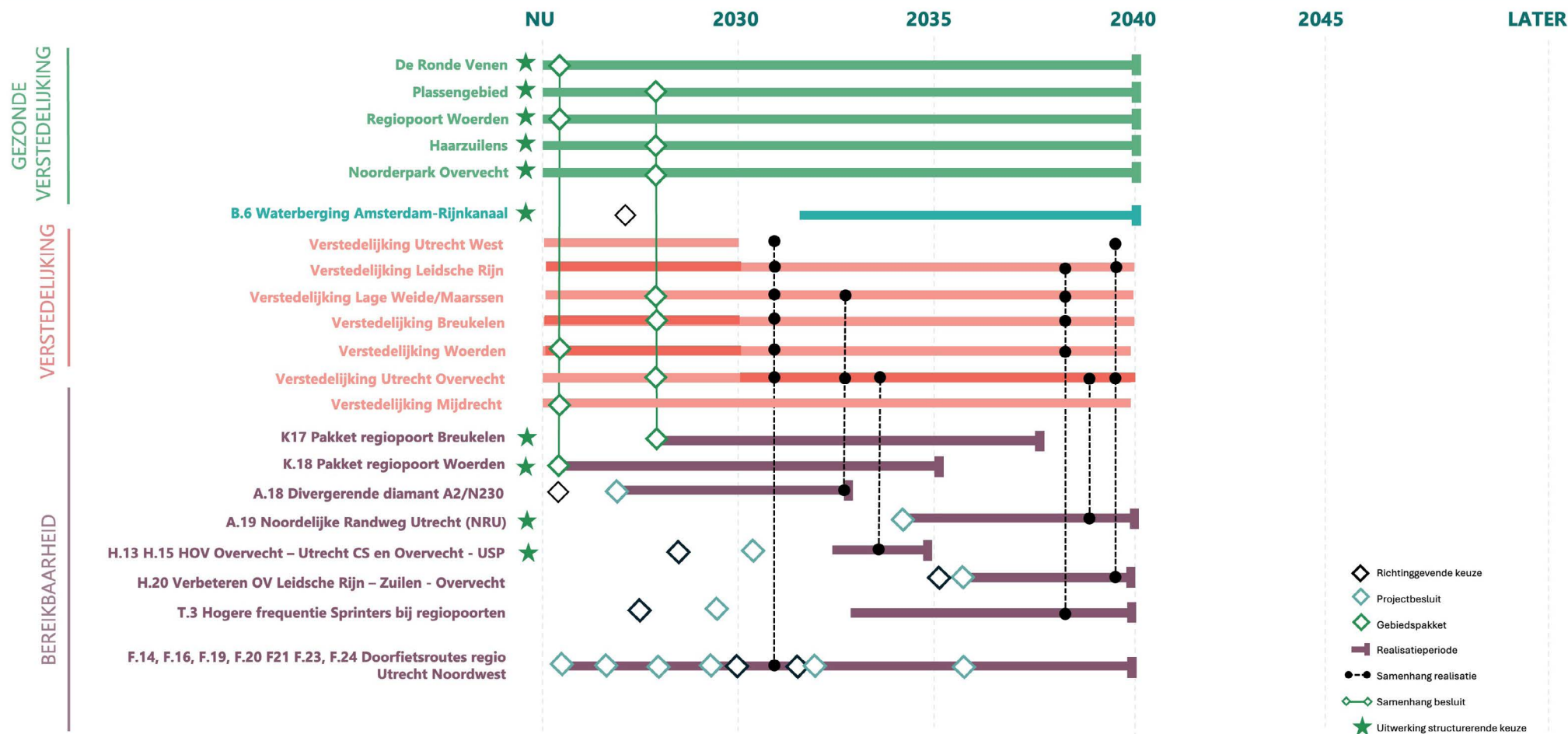
Figuur 20: Overzicht toepassing beoordelingskader voor maatregelen deelgebied Noord-west

ONTWIKKELPAD NOVEX REGIO UTRECHT NOORDWEST

Figuur 21: Ontwikkelpad, geprioriteerde maatregelen 'groen' deelgebied Noord-west

BESLUITEN EN MAATREGELEN IN DE TIJD REGIO UTRECHT NOORDWEST

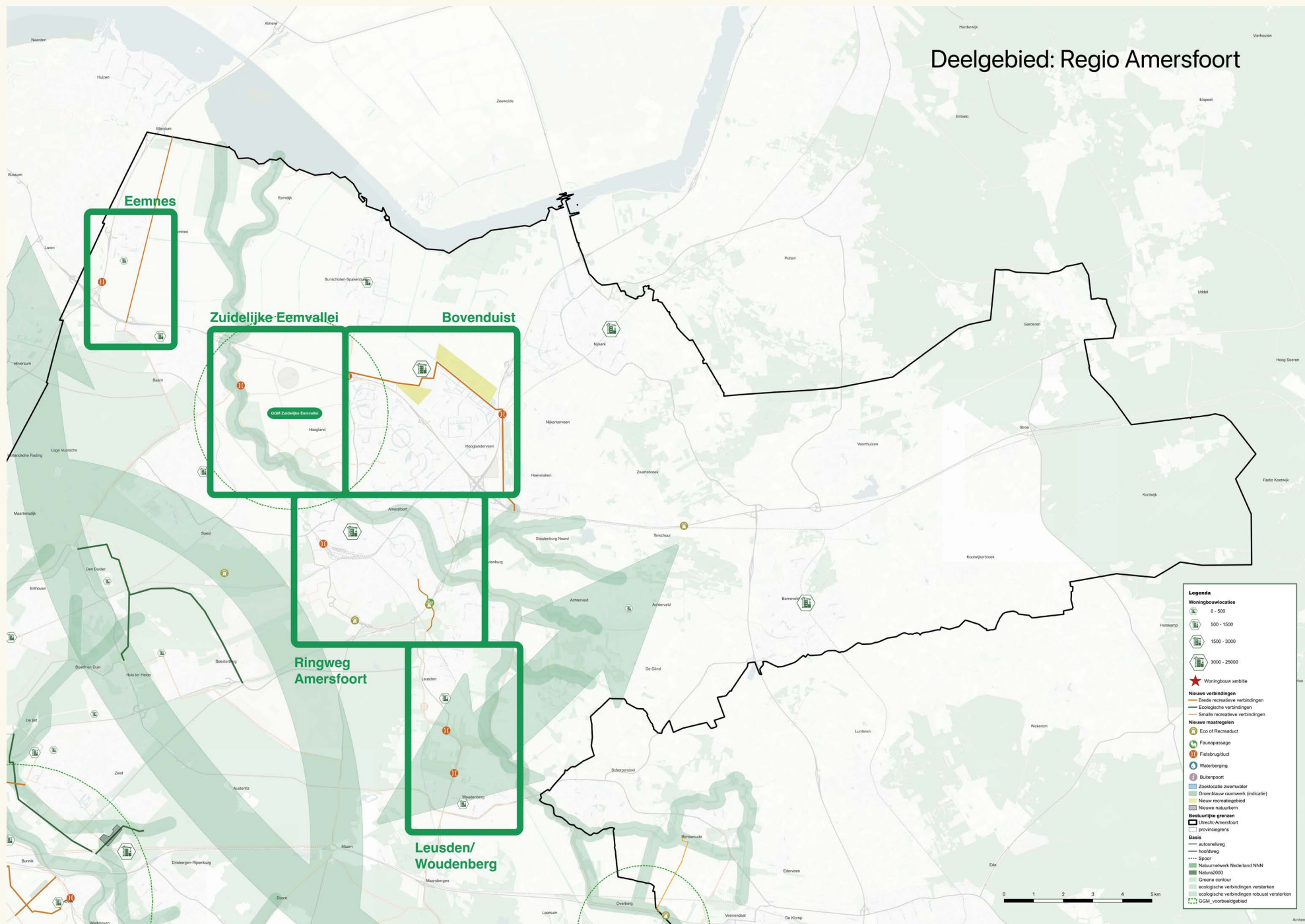
Figuur 22: Geprioriteerde maatregelen groen in de tijd deelgebied Noord-west

Deelgebied Regio Amersfoort

In deelgebied Regio Amersfoort liggen de geprioriteerde maatregelen met name aan de randen van de stad Amersfoort. Het gaat veelal om maatregelen om barrières weg te nemen en om recreatieve maatregelen. Ook de pakketten Eemnes en Leusden/Woudenberg bestaan hoofdzakelijk uit deze maatregelen. De maatregelen uit het pakket Bovenduist zijn in een eerdere GGM-verkenning doorgerekend.

Voor het GGM-voorbeeldgebied Zuidelijke Eemvallei is een ontwikkelperspectief opgesteld (medio 2026 nog niet vastgesteld). De oostzijde van Regio Amersfoort ligt zowel in het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort als in het NOVEX-gebied Arnhem-Nijmegen. De (GGM-)maatregelen nabij de regiopoorten Nijkerk en Barneveld zijn nog niet verder uitgewerkt of geprioriteerd. Wel is ter hoogte van Terschuur een eco-/recreaduct over of onder de A1 geprioriteerd als onderdeel van het Groene Valleilint.

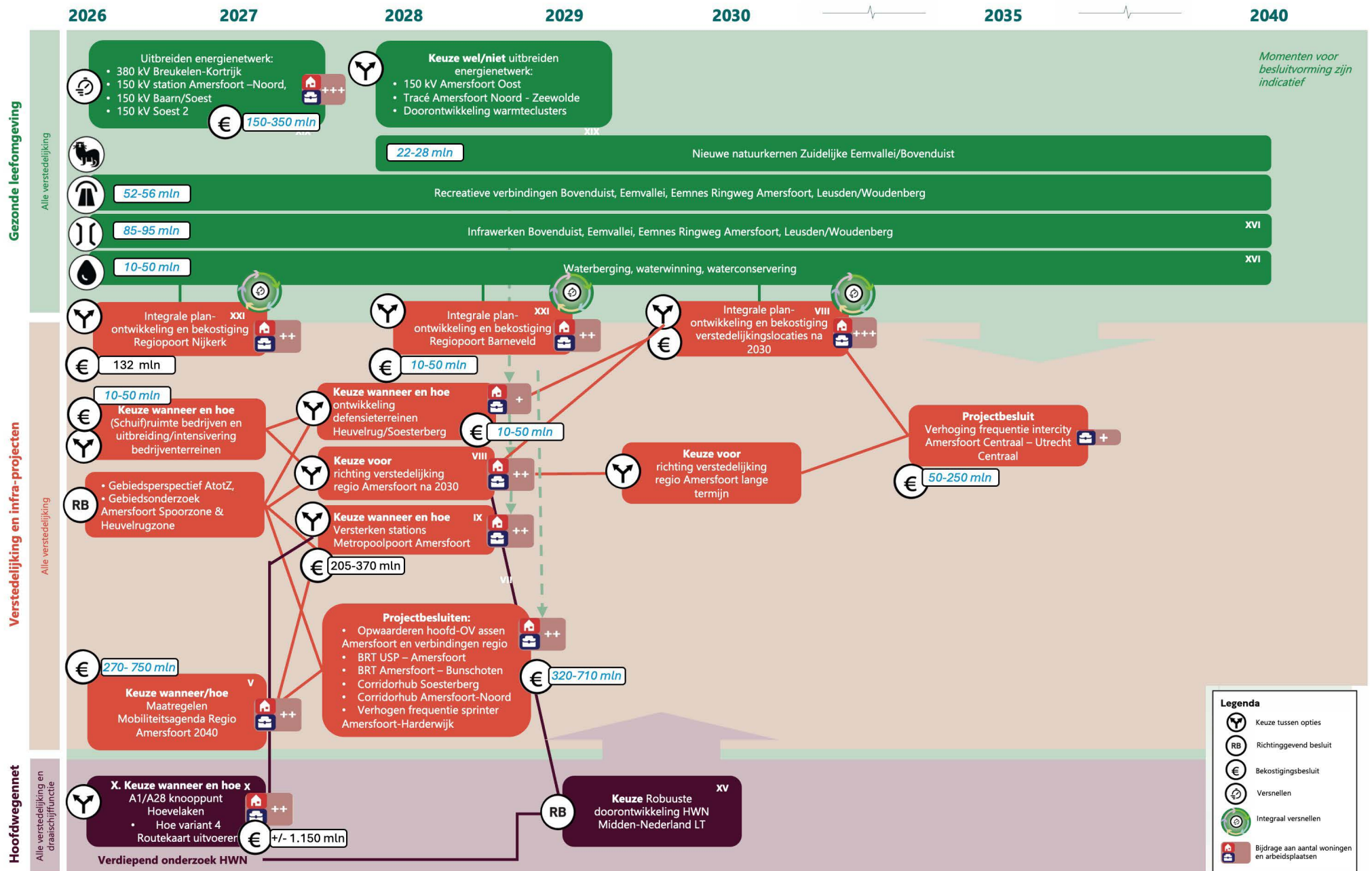

Figuur 23: Geprioriteerde maatregelen en pakketten deelgebied Regio Amersfoort

				Afweegkader		
Deelgebied	Pakket	Maatregel	Woningbouwlocatie	Doelbereik	Relatie Woningbouw	Realisatie
Regio Amersfoort	Bovenduist	Upgrade onderdoorgang Groen recreatieve verbinding (20% van kengetal nemen)	Amersfoort Bovenduist. raming nemen plus 20% onderdoorgang A28 en A1			
		Inpassing ontsluitingsweg, landschappelijke inpassing GBDA				
		Bovenduist, Over de Laak. verbindingsweg etc				
	Zuidelijke Eemvallei	Aanpak Barriere werking	Amersfoort, Baarn, Soest			
		Fiets-en wandelpaden				
		Natuur en recreatie				
		Verbinden recreatief Baarn Eemvallei + ecologisch Praamgracht/Eem				
		Inbegrepen onderdelen o.a.:				
		Zonering De Vuursche				
		Landschapspark / scheg Eemspoor naar Coelhorst/Schothorst				
	Eemnes	ZEV, horeca/recreatie ontwikkeling	Eemnes			
		GBDA & KLE				
		Zonering, natuur en recreatie				
	Losse Maatregel	Ommetjes en ontsluiting				
		Upgrade bestaande verbinding Eemnes (20% nemen)				
		Fietsroutes				
	Ringweg Amersfoort	Boerensloten, ecologische beheer	Amersfoort			
		Ecoduct Valleilint				
		Fietswandelverbinding over rondweg zuid inclusief ecorecreaduct en fauna passage				
		Heiligerbergerbeek , eco+recreaduct plus wandelpad Lockhorsterbos tot A28				
		Recreaduct, A1 thv Hoefkwartier				
	Leusden Woudenberg	Beekherstel, in combinatie met recreatieve route	Leusden			
		Fietsverbinding Leusden				
		Fietswandelverbinding over N226				
		Fietswandelverbinding Kerkepad over N226				
			Amersfoort			
			Amersfoort			
			Woudenberg			

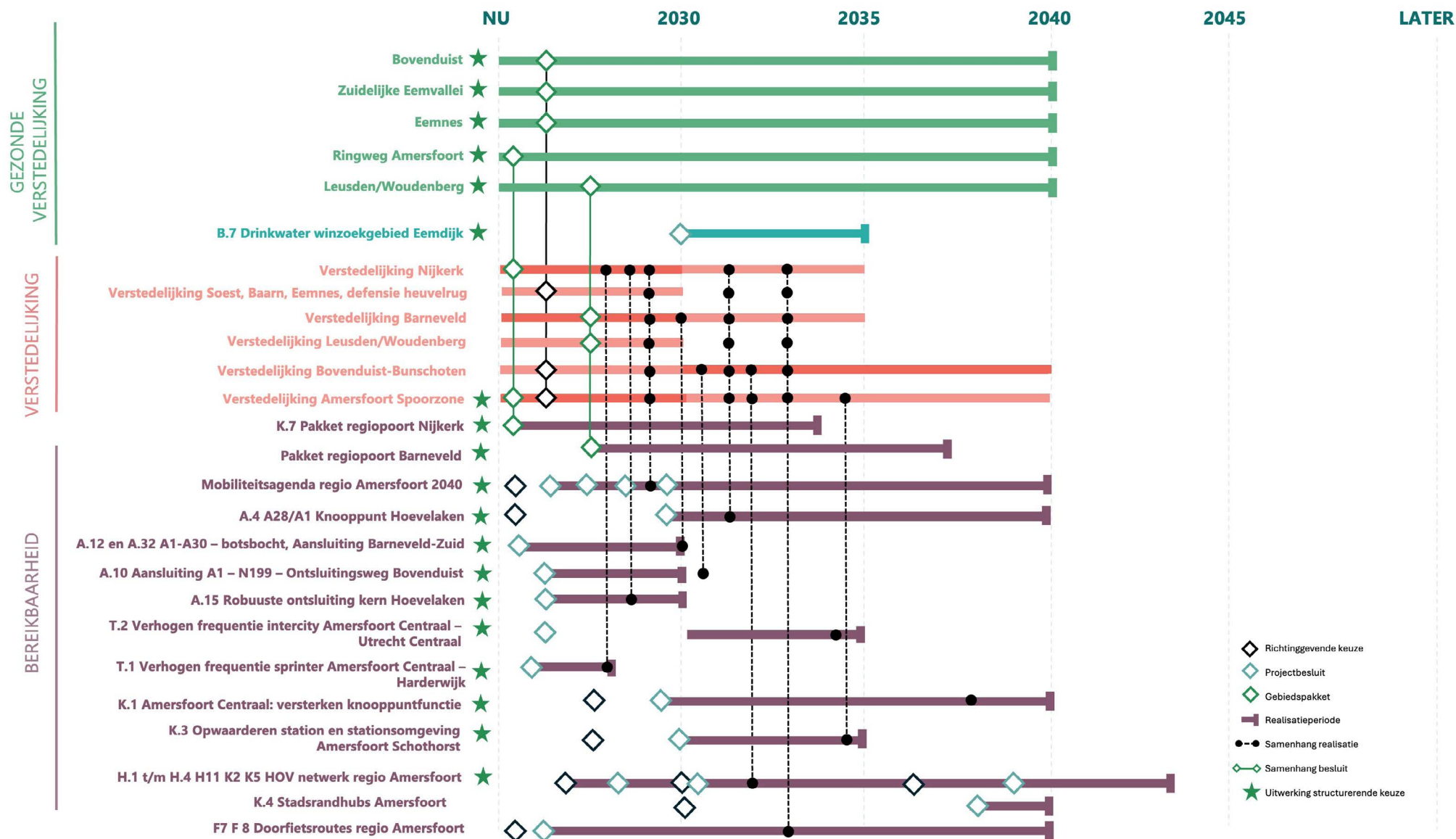
Figuur 24: Overzicht toepassing beoordelingskader voor maatregelen deelgebied Regio Amersfoort

ONTWIKKELPAD NOVEX REGIO AMERSFOORT

Figuur 25: Ontwikkelpad, geprioriteerde maatregelen 'groen' deelgebied Regio Amersfoort

BESLUITEN EN MAATREGELEN IN DE TIJD REGIO AMERSFOORT

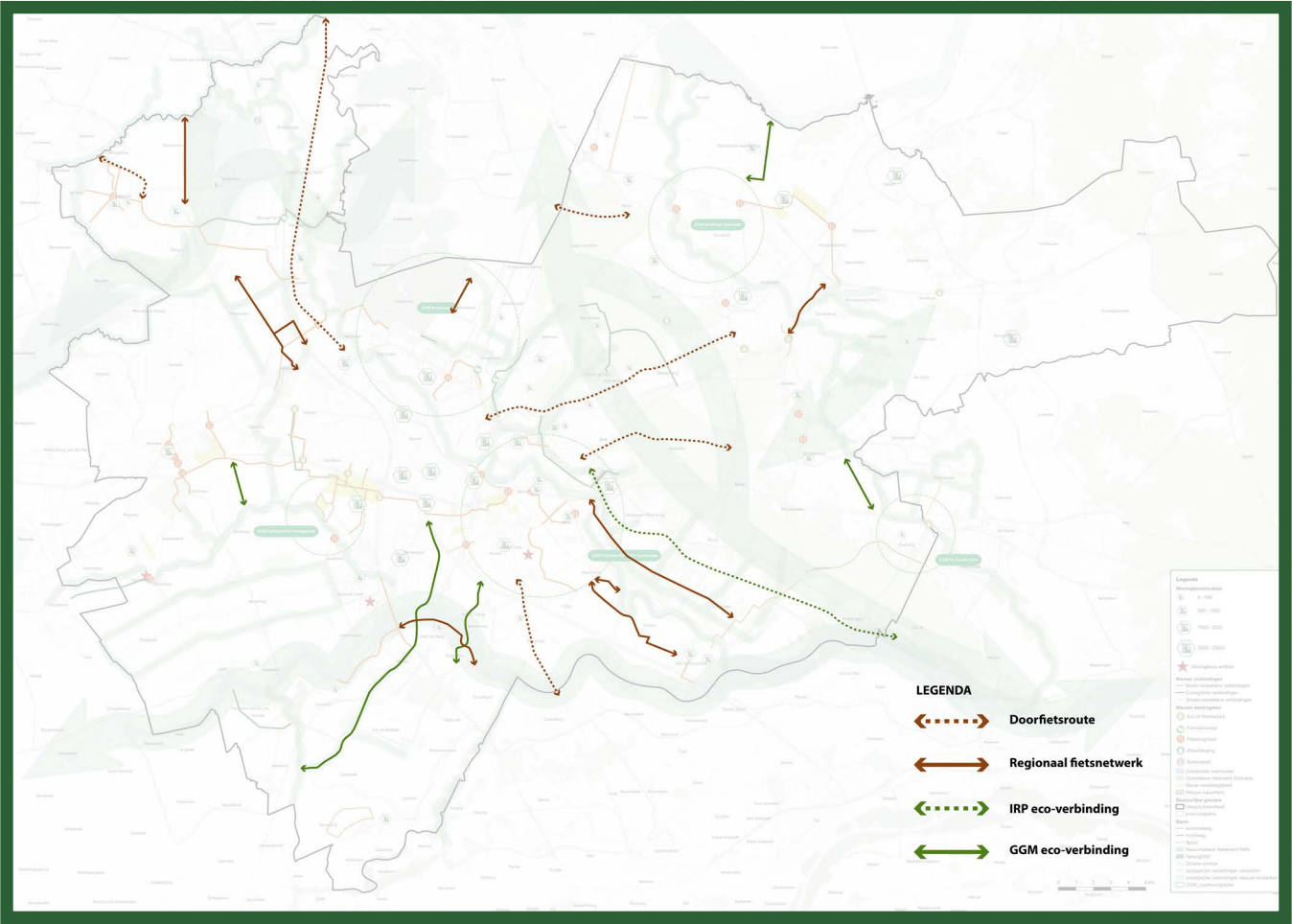

Figuur 26: Geprioriteerde maatregelen groen in de tijd deelgebied Regio Amersfoort

Ontbrekende schakels in het recreatieve en ecologische netwerk

De prioritering laat met name maatregelen zien die de bereikbaarheid van groen verbeteren. Dat is om twee redenen verklaarbaar: 1) voor deze maatregelen is nog veel geld nodig en 2) de regio (gemeenten, provincie en waterschappen) investeert zelf al veel in lokale natuur- en wateropgaven. Ook is er vanuit het UPLG veel aandacht voor de transitie van het landelijk gebied. Door deze trajecten beter met elkaar te verbinden, ontstaan kansen om opgaven te koppelen en middelen te bundelen. Tegelijk blijft het belangrijk om deze opgaven te agenderen in de bestuurlijke overleggen tussen Rijk en regio.

Naast de input uit de werksessies zijn daarom op basis van het groenblauwe raamwerk uit de GGM-catalogus, de Omgevingsvisie Utrecht en de Uitvoeringsagenda IRP ontbrekende schakels in het ecologische en groenblauwe raamwerk geïdentificeerd. Dit gebeurt vooruitlopend op de eventuele herijking van de GGM-catalogus. Daarnaast zijn op basis van het onderzoek ‘Kansen voor regionaal fietsen in provincie Utrecht’ (Track Landscapes, 2023) ontbrekende schakels in het recreatieve netwerk geïdentificeerd (zie figuur 27). Deze ‘NOVEX-overkoepelende maatregelen’ zijn meegenomen in de kostenraming in paragraaf 4.3. De kaart geeft een eerste beeld van de ontbrekende schakels en is dus niet compleet.

Figuur 27: Aanzet tot ontbrekende schakels recreatie en natuur

NOVEX overkoepelend	Maatregel	Woningbouwlocatie	A	B	C
	Ecologische verbindingen				
	Fietspaden				

Figuur 28: Overzicht toepassing beoordelingskader ontbrekende schakels

4.3 Kostenraming

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de investeringskosten (realisatie van de maatregelen) en de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten.

De investeringsraming in dit rapport is opgesteld op basis van de landschappelijke analyse van de geprioriteerde opgaven, zoals eerder beschreven. Het gaat om een momentopname. Omdat de projecten een lange looptijd hebben en een doorkijk kunnen hebben tot 2040 is het belangrijk dat de bedragen periodiek worden geactualiseerd.

De kosten zijn berekend volgens een P×Q-systematiek (prijs maal hoeveelheid). Daarbij is gebruikgemaakt van bestaande ramingen voor de GGM-voorbeeldgebieden, regiopoorten en GGM-verkenningen, aangevuld met input uit de werksessies en de reviewronde. Waar mogelijk zijn concretere ramingen gebruikt, bijvoorbeeld uit ontwikkelperspectieven van voorbeeldgebieden en voor specifieke uitleglocaties. De gehanteerde eenheidsprijzen per legenda-eenheid zijn gebaseerd op algemene kentallen van Rebel, met prijspeil 2026 en exclusief btw*.

De kosteninschatting is indicatief. Een verdere uitwerking van de plannen kan leiden tot bijstelling van de geraamde investeringskosten. Daarom is in de samenvattende tabel een bandbreedte van 20 procent opgenomen. Door afronding kunnen verschillen in de totalen ontstaan.

De onderstaande figuren tonen de kosten per deelgebied en de kosten voor de NOVEX-overkoepelende maatregelen. Daarna volgt het totaaloverzicht.

Ook de mogelijkheden om deze kosten te dekken zijn van belang. Regionale partijen investeren zelf al veel in lokale, kleinschalige maatregelen. Deze vallen buiten het

meer (boven)regionale opgaven die in de prioritering zijn benoemd.

**Bij aanpassingen aan bestaande infrastructurele kunstwerken is gerekend met 20 procent van het richtbedrag voor de investeringskosten. Voor het versterken van recreatieve verbindingen is 50 procent van het richtbedrag aangehouden, omdat het hierbij deels om aanpassingen aan bestaande verbindingen gaat.*

De grootste kostenposten zijn de recreatieve fiets- en wandelverbindingen (ongeveer 250 miljoen euro) en het verminderen van de barrièrewerking van infrastructuur van het Rijk, zoals wegen, waterwegen en spoorwegen (ongeveer 305 miljoen euro). De benodigde investeringen variëren voor de vier deelgebieden tussen ongeveer 135 en 205 miljoen euro (exclusief proceskosten).

Overzicht kosten per maatregel (bedragen × €1.000)							
Nr	Maatregel	Kosten Zuid-West	Kosten Oost Heuvelrug	Kosten Noord-West	Kosten Regio Amersfoort	Kosten Overkoepelend	Kosten totaal
1	Groen-blauwe dooradering landbouwgebied	10.463	635	-	-	-	11.099
2	Kleine landschapselementen / erfbeplanting	-	-	-	-	-	-
3	Levendige boerensloten	-	-	-	-	-	-
4	Groene contourgebieden	-	-	-	-	-	-
5	Nieuwe natuurkemen	-	2.018	-	-	-	2.018
6	Ecologische verbindingen	2.566	4.400	2.177	-	9.376	18.519
7.1	Nieuwe recreatiegebieden	50.240	49.709	11.453	-	-	111.403
7.2	Bestaande recreatiegebieden herinrichten (20% van inrichting en excl. grond)	-	8.934	-	-	-	8.934
8.1	Recreatieve verbinding — breed (per km)	-	2.459	4.330	-	-	6.789
8.2	Recreatieve verbinding — smal (per km)	34.488	41.994	61.646	9.421	98.130	245.679
9	Doorfietsroutes (per km)	-	-	-	-	-	-
10	Recreatieve dooradering landbouwgebied	5.056	1.485	3.260	-	-	9.801
11.1	Infrakunstwerken - Voetgangers- en fietsverbinding kort	-	4.423	17.693	8.846	-	30.963
11.2	Infrakunstwerken - Voetgangers- en fietsverbinding lang	21.312	53.280	63.936	4.262	-	142.789
11.3	Infrakunstwerken - Ecoduct + wandelaar — kort	-	2.451	-	-	-	2.451
11.4	Infrakunstwerken - Ecoduct + wandelaar — lang	-	-	-	-	-	-
11.5	Infrakunstwerken - Eenvoudige wandel/fietsbrug	201	-	-	-	-	201
11.6	Infrakunstwerken - Faunapassage	-	31	61	31	-	123
11.7	Infrakunstwerken - Ecorecreaduct	36.000	12.000	-	36.000	-	84.000
11.8	Infrakunstwerken - Grootschalige brugconstructie	-	-	42.912	-	-	42.912
12	Zwemwater / Ruimte voor wateropgaven	286	-	-	-	-	286
13	Buitenpoorten	-	-	245	-	-	245
	Bekend totaalbedrag (vaste pakketten)	-	-	-	77.900	-	77.900
TOTAAL		160.612	183.821	207.714	136.460	107.506	796.113

Figuur 29: Investeringskosten per maatregel (bedragen in duizenden euro's, exclusief 20 procent opslag voor proceskosten).

Voor het gebied Rijnenburg/Hollandsche IJssel zijn zijn relatief grote investeringen nodig (ongeveer 130 miljoen euro, excl. proceskosten), terwijl daarnaast ook het robuust maken van het recreatieve fiets- en wandelpadennetwerk op overkoepelend NOVEX-niveau een grote investering vraagt (ongeveer 100 miljoen euro).

De aanleg van de geprioriteerde maatregelen kost naar verwachting ongeveer 955 miljoen euro inclusief proceskosten. Tot slot laat onderstaande figuur zien wat het effect is van een bandbreedte van 20 procent en een opslag van 20 procent voor proceskosten. Inclusief proceskosten liggen de totale kosten tussen ongeveer 765 miljoen en 1,15 miljard euro.

Bovenstaande bedragen betreffen dus louter de investeringskosten van de geprioriteerde maatregelen. Realisatie van die maatregelen leidt ook tot een toename van de kosten van beheer en onderhoud. De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten lopen op tot ongeveer 16 miljoen euro in 2040.

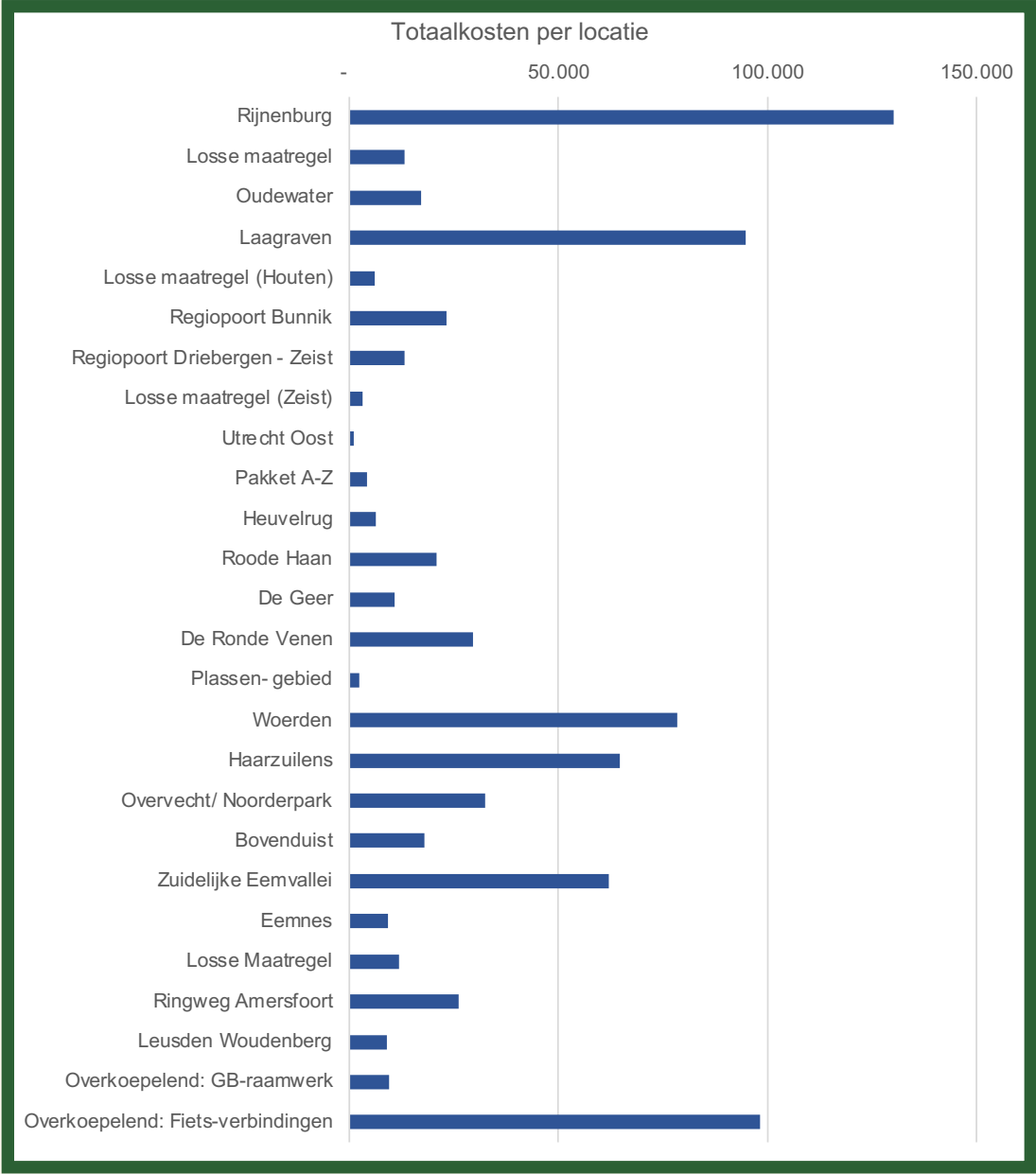
Totaaloverzicht NOVEX — alle deelgebieden met bandbreedte (bedragen × €1 mln)				
Deelgebied	Ondergrens 80%	Basis 100%	Bovengrens 120%	
Zuid-West	128.5	160.6	192.7	
Oost Heuvelrug	147.1	183.8	220.6	
Noord-West	166.2	207.7	249.3	
Regio Amersfoort	109.2	136.5	163.8	
Novex Overkoepelend	86.0	107.5	129.0	
TOTAAL NOVEX	636.9	796.1	955.3	
Proceskosten (20%)	127.4	159.2	191.1	
TOTAAL incl. proceskosten	764.3	955.3	1.146.4	

Figuur 30: Overzicht totale kosten met een bandbreedte van +/- 20% (exclusief en inclusief proceskosten)

Totaalkosten per pakket (bedragen × €1.000)			
Deelgebied	Locatie / Pakket	Totaalkoste	% van totaal
Zuid-West			
	Rijnenburg	130.232	16.4%
	Losse maatregel	13.261	1.7%
	Oudewater	17.119	2.2%
Oost Heuvelrug			
	Laagraven	94.905	11.9%
	Losse maatregel (Houten)	5.994	0.8%
	Regiopoort Bunnik	23.143	2.9%
	Regiopoort Driebergen - Zeist	13.078	1.6%
	Losse maatregel (Zeist)	3.109	0.4%
	Utrecht Oost	1.121	0.1%
	Pakket A-Z	4.267	0.5%
	Heuvelrug	6.465	0.8%
	Roode Haan	20.936	2.6%
	De Geer	10.803	1.4%
Noord-West			
	De Ronde Venen	29.711	3.7%
	Plassen- gebied	2.271	0.3%
	Woerden	78.348	9.8%
	Haarzuilens	64.781	8.1%
	Overvecht/ Noorderpark	32.604	4.1%
Regio Amersfoort			
	Bovenduist	18.031	2.3%
	Zuidelijke Eemvallei	62.000	7.8%
	Eemnes	9.309	1.2%
	Losse Maatregel	12.000	1.5%
	Ringweg Amersfoort	26.274	3.3%
	Leusden Woudenberg	8.846	1.1%
NOVEX Overkoepelend			
	Overkoepelend: GB-raamwerk	9.376	1.2%
	Overkoepelend: Fiets-verbindingen	98.130	12.3%
TOTAAL NOVEX		796.113	100%

Figuur 31: Investeringskosten per woningbouwlocatie (bedragen in duizenden euro's, exclusief 20 procent opslag voor proceskosten).

Tot slot zijn de totaalkosten per locatie (pakket) in beeld gebracht, zie figuur 32.

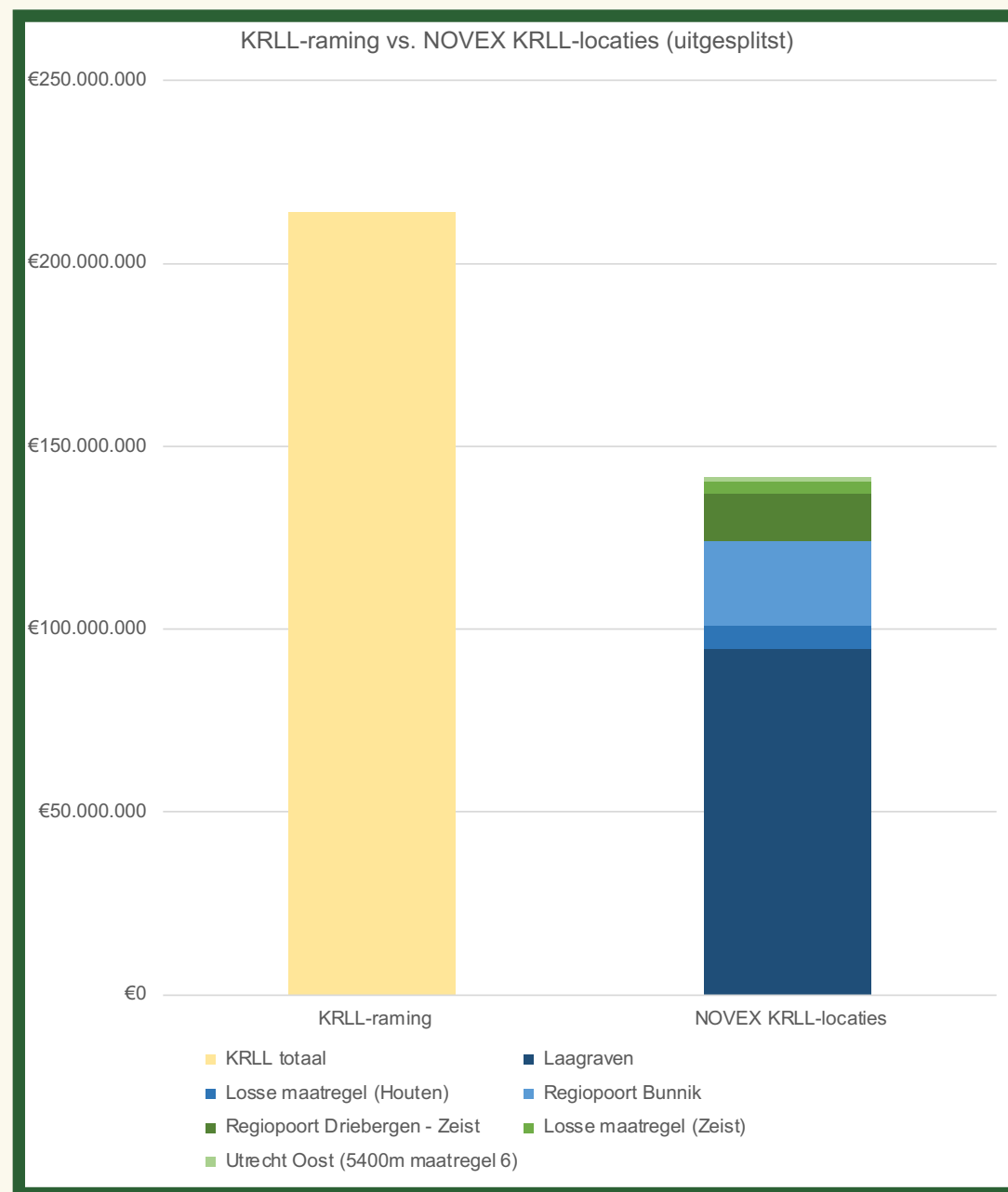

Figuur 32: Overzichten kosten per pakket (bedragen in €*1000, ex 20% opslag proceskosten)

4.4 Verhouding tussen geprioriteerde maatregelen en het totaal

In dit rapport worden de geprioriteerde maatregelen besproken en geraamd. De totale investeringsbehoefte voor deze maatregelen is daarmee lager dan die voor alle maatregelen uit de catalogus. Figuur 33 illustreert dit verschil aan de hand van de kostenraming voor het ontwikkelperspectief van het Kromme Rijn Linielandschap. Het verschil in kosten tussen de geprioriteerde maatregelen en het totaal bedraagt ongeveer 70 miljoen euro, oftewel de kosten van de geprioriteerde maatregelen bedragen ongeveer 65 procent van het totaal.

Het is daarom belangrijk om ook de maatregelen uit de catalogus in beeld te houden. Deze dienen als inspiratie voor betrokken partijen om hier verder invulling aan te geven. Uitgaande van het bovenstaande kunnen de investeringskosten voor de totale opgave, inclusief proceskosten, oplopen tot ongeveer 1,15 à 1,75 miljard euro (prijspeil 2026). Deze kosten zijn aanzienlijk lager dan die van de woningbouw en de daarvoor benodigde bereikbaarheidsmaatregelen (orde 7%) (Uitvoeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort).

Figuur 33: Onderscheid kosten geprioriteerde maatregelen versus totale KRLL-raming

5. Realisatie,- en bekostigingsstrategie

5.1 Bekostiging en financiering

Bij de investeringsstrategie wordt gekeken naar alle middelen die nodig zijn voor de aanleg en het onderhoud. Bij de uitwerking wordt onderscheid gemaakt tussen bekostigings-, en financieringsinstrumenten. Vaak wordt een combinatie van verschillende instrumenten gebruikt:

- Bekostigingsinstrumenten gaan over het dragen van de kosten van een investering. Partijen spreken af hoeveel zij bijdragen, uitgedrukt in euro's en eventueel verdeeld over een langere periode. Samen moeten deze bijdragen voldoende zijn om de kosten van de opgave te dekken;
- Financieringsinstrumenten leveren geen extra middelen voor het project op. Ze zijn bedoeld om de periode te overbruggen tussen de investeringsuitgaven en het moment waarop de dekking en/of opbrengsten beschikbaar komen.

In dit rapport gaat het met name om de eerste stap: het rondkrijgen van de bekostiging. De investeringsstrategie gaat niet specifiek over de rol van partijen binnen een opgave. Toch hangen eigenaarschap, verantwoordelijkheid en de bereidheid om te investeren nauw met elkaar samen. Voor het handelingsperspectief is het daarom belangrijk om bij uitvoeringsprogramma's en de verdere uitwerking van plannen te bepalen welke partij of partijen de trekkersrol op zich nemen, bijvoorbeeld omdat zij het grootste deel van de investering dragen.

Bij integrale opgaven met veel verschillende belangen is niet altijd één vanzelfsprekende eindverantwoordelijke aan te wijzen. In dat geval kunnen partijen in een samenwerkingsovereenkomst, bij voorkeur publiek-privaat, afspraken maken over wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe de samenhang wordt bewaakt.

Hieronder wordende denklijnen voor de investeringsstrategie en het handelingsperspectief verder uitgewerkt. Daarbij bouwen we voort op stappen die al binnen het NOVEX-gebied worden gezet, zoals incidentele extra middelen van de provincie, een grotere betrokkenheid van private partijen bij gebiedsontwikkelingen en gebiedsprocessen waarin verschillende belangen samenkomen.

5.2 Opbouw van de investeringsstrategie

Om de ambities van Groen Groeit Mee financieel te realiseren, wordt onderscheid gemaakt in drie samenhangende bekostigingscomponenten: structurele middelen, incidentele middelen en nieuwe instrumenten. Voordat wordt gekeken naar de verschillende dekkingsbronnen, is het belangrijk om eerst te bepalen hoe de benodigde investering kan worden beperkt. Dat kan door maatregelen slim te koppelen, werkzaamheden te combineren, andere partijen een rol te geven en natuurlijke processen te benutten.

Ook het combineren van verschillende opgaven biedt kansen. Zo kunnen groenmaatregelen worden gekoppeld aan opgaven voor bereikbaarheid en water, maar ook aan bedrijventerreinen en energieprojecten. Denk ook aan fiets- en wandelverbindingen in combinatie met groenblauwe dooradering, zonnepanelen in combinatie met verbetering van de bodemkwaliteit, natuurinclusieve bedrijventerreinen of het verminderen van de barrièrewerking voor mens en dier bij de aanleg of renovatie van snelwegen.

1) Structurele middelen

De eerste component van de strategie bestaat uit het bundelen van bestaande budgetten. De structureel beschikbare middelen van de betrokken publieke partijen vormen hiervoor de budgettaire basis. De groenblauwe opgaven dienen verschillende maatschappelijke doelen, terwijl publieke middelen vaak per beleidsthema zijn verdeeld of alleen op lokaal niveau beschikbaar zijn.

Door budgetten samen te brengen waar verschillende beleidsdoelen elkaar versterken, zoals binnen het UPLG, kan mogelijk al een deel van de maatregelen worden bekostigd waarvoor nog geen dekking is. Dat biedt kansen om vanuit het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee ook het Natuurnetwerk Nederland (NNN) te versterken, faunavoorzieningen op de juiste plekken aan te leggen en de Bossenstrategie te realiseren.

Dit vraagt van de betrokken publieke partijen dat zij binnen en tussen hun organisaties integraal naar de gebiedsopgaven kijken. Ook moet duidelijker worden wat op deze manier financieel wel en niet mogelijk is.

2) Incidentele middelen

De tweede component bestaat uit incidentele middelen. Dit zijn middelen die tijdelijk beschikbaar zijn en meestal moeten worden aangevraagd. Tijdelijk betekent hierbij niet altijd kortdurend: deze middelen kunnen ook voor meerdere jaren beschikbaar zijn. Denk aan subsidies, maar ook aan beschikbare middelen van het Rijk, zoals de maatregelpakketten voor het UPLG en de WBI-gelden.

Voor recreatief groen gaat het vaak om budgetten voor een specifieke opgave, zoals natuurcompensatiemiddelen of projectgebonden bijdragen. Ook bijdragen van private partijen vallen hieronder. De structurele en incidentele middelen samen bepalen welk bedrag daarna nog nodig is om de totale opgave te bekostigen.

De middelen en instrumenten in figuur 34 en 35 kunnen mogelijk worden ingezet voor de groenblauwe opgaven. Dit betekent niet dat de genoemde partij alleen verantwoordelijk is voor de bekostiging van die opgaven.

Overzicht van mogelijke structurele en incidentele middelen en instrumenten per publieke partij

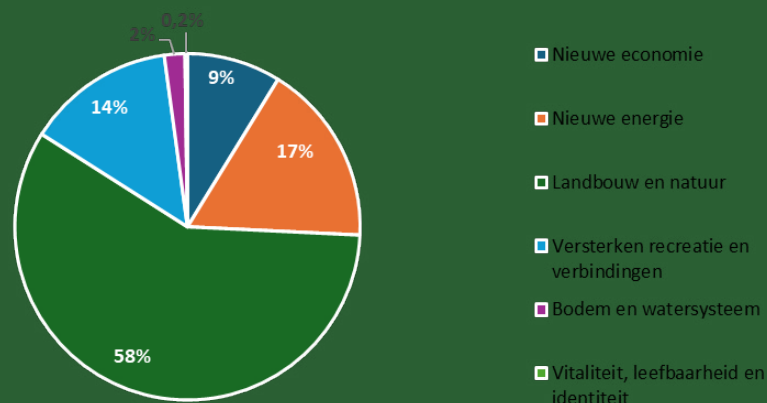
Gemeentelijke bronnen (sterk verschillend per gemeente):

- Reguliere begrotingsartikelen:
 - Bundeling van opgaven binnen een domein, zoals vergroening aansluiting op buitengebieden bij rioleringswerkzaamheden;
 - Inzet van domeinspecifieke middelen om door bundeling efficiëntie te bereiken bij integrale ruimtelijke opgaven inclusief 'groen', zoals bijv. bereikbaarheid, gezonde leefomgeving, sociale cohesie en inrichting openbare ruimte;
- Afspraken BO MIRT: benutting deel Rijksbijdragen aan natuurcompensatie en mitigerende bij woningbouwopgave ook aan bovenwijken groen;
- Private bijdragen (kostenverhaal): ook voor bovenplannen groen;
- Afspraken BO MIRT: benutting deel Rijksbijdragen aan natuurcompensatie en mitigerende bij woningbouwopgave ook aan bovenwijken groen;
- WBI: mogelijk kan een deel worden ingezet voor groen in relatie tot de woningbouwopgave.
- Inkomstenbronnen: een deel van de opbrengsten uit bestaande bronnen bestemmen voor groen, bijvoorbeeld uit parkeren, OZB of toeristenbelasting.

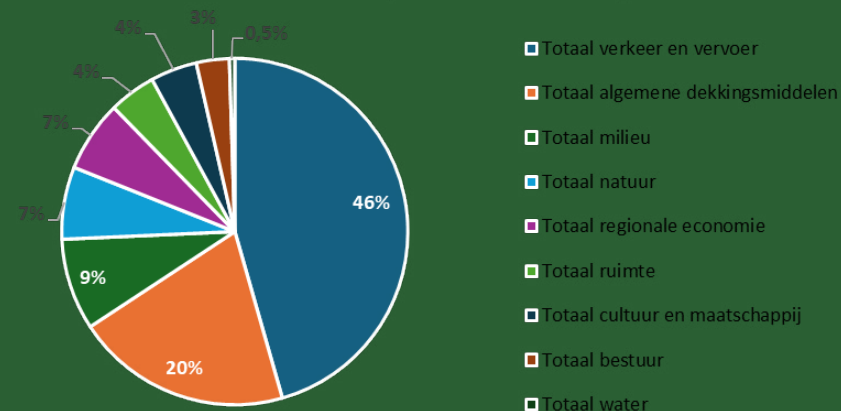
Provincie Utrecht (incidentele middelen nu tot uiterlijk 2029):

- Reguliere begrotingsartikelen (zie ter illustratie het overzicht voor 2025 in figuur 35):
 - bundeling van opgaven binnen een domein, zoals de aanleg van bos als onderdeel van de groenopgave bij uitleglocaties of de landbouwtransitie in combinatie met bereikbaar groen;
 - inzet van domeinspecifieke middelen bij integrale ruimtelijke opgaven waarin groen wordt meegenomen, zoals doorfietsroutes in het buitengebied met faciliteiten voor de ontsluiting van recreatiegebieden.
- Subsidies (zie ter illustratie het overzicht voor 2025 in figuur 35). De looptijd van subsidies is vaak beperkt, maar het subsidieaanbod wordt regelmatig geactualiseerd:
 - Subsidieregeling Bereikbaarheid: voor fiets, verkeersveiligheid, publieke mobiliteit en goederenvervoer. De hoogte verschilt per doel en onderdeel;
 - Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL): inrichting en ontwikkeling van nieuwe natuur;
 - Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL): beheer van natuur en onderhoud van landschap;
 - UPLG-middelen: middelen voor maatregelen uit Maatregelpakket 1, waarbij mogelijk ook koppelingen met andere maatregel pakketten mogelijk zijn, bijvoorbeeld voor landbouw. Deze middelen moeten uiterlijk in 2028 zijn verplicht;
 - GGM-bestemmingsreserve uitleglocaties: naar verwachting tot en met 2028;
 - GGM-tenderregeling: naar verwachting tot en met 2028.

Verdeling van subsidieregelingen per ontwikkelroute in Provincie Utrecht (totaal € 134 mln.)

Verdeling van reguliere gelden per thema in Provincie Utrecht (totaal € 603 mln.)

Waterschappen:

- Bundeling opgaven waterschap zoals bijv. dijkverzwaring of - omlegging met voorzieningen voor watergerelateerde recreatie.

Rijk:

- Eco-regeling (GLB – Gemeenschappelijk Landbouwbeleid): Voor boeren die natuurmaatregelen nemen;
- Landbouwtransitiefonds kabinet Jetten;
- Incidentele regelingen (SPUKs).

EU:

- LIFE: voor grote natuurprojecten, vaak (landgrensoverschijdende) samenwerkingen, gericht op N2000, habitatherstel en soortenbescherming.

Figuur 35: Verkennend overzicht mogelijke structurele en incidentele dekkingsmiddelen van publieke partijen

3) Nieuwe instrumenten

De derde component bestaat uit nieuwe instrumenten.

Deze kunnen worden ingezet voor opgaven die vastlopen op terugkerende knelpunten, zoals de residuele waarde van grond, de bekostiging van infrastructurele elementen en de invulling van de beheeropgave.

In die gevallen kan worden onderzocht of een nieuw instrument, of een combinatie van instrumenten, toegevoegde waarde heeft. Denk bijvoorbeeld aan een revolverend regionaal groenfonds of een nieuwe belasting, zoals een planbatenheffing of ingezetenenheffing. Deze instrumenten hebben allemaal voor- en nadelen. Bovendien kost het tijd om ze te ontwikkelen en in te voeren.

5.3 Kennis benutten uit eerdere studies

- In eerdere studies, waaronder de Financiële verkenning Groen in en om de stad (Rebel, 2024), zijn deze principes toegepast op de bekostigingsopgave. Ter illustratie zijn de resultaten samen voor de uitleglocatie Bovenduist in de regio Amersfoort en het voorbeeldgebied Kromme Rijn Linielandschap (KRLL) hieronder samengevat.
- Voor Bovenduist is de inschatting dat ongeveer 50 procent van de totale opgave kan worden bekostigd uit structurele middelen, ongeveer 25 procent uit incidentele middelen en ongeveer 25 procent uit nog te vinden nieuwe instrumenten en/of extra middelen van het Rijk. Bij de incidentele middelen geldt dat met de betrokken private

partijen afspraken zijn gemaakt om een deel van de GREX-middelen in te zetten voor groen. Daarmee is de dekking voor de kortetermijnmaatregelen vrijwel rond. De kostbare infrastructurele maatregelen, de passages bij de A28 en A1, zijn nog niet gedekt.

- Voor het [voorbeeldgebied Kromme Rijn Linielandschap \(KRLL\)](#) is op korte termijn dekking beschikbaar voor vrijwel de gehele opgave. Dit komt vooral door incidentele middelen van de provincie Utrecht, zoals de bestemmingsreserve Groen Groeit Mee en de reguliere provinciale begroting, en middelen van het Rijk, met name UPLG-gelden.

5.4 Denklijnen voor aanvullende bekostiging

De hierboven beschreven voorbeelden laten zien dat de beschikbare structurele en incidentele middelen, zelfs als deze beschikbaar blijven, onvoldoende zijn om de volledige investeringsopgave te dekken. Aanvullende bekostiging is nodig. Daarvoor zijn drie denklijnen: 1) herprioritering binnen de begrotingen van de betrokken regionale partijen, 2) bijdragen van het Rijk en 3) de toepassing van nieuwe bekostigingsinstrumenten. De eerste twee liggen voor de hand, maar zijn daarmee niet minder complex.

Uit eerdere onderzoeken is veel kennis beschikbaar over mogelijk kansrijke nieuwe instrumenten. Op korte termijn zijn onder andere de ruimere toepassing van de Omgevingswet (kostenverhaal), compensatieopgaven van Rijkswaterstaat en ProRail en aanvullende bijdragen van ontwikkelaars voor groen kansrijk. Op langere

termijn kan worden gedacht aan nieuwe belastingen, zoals de planbatenheffing en ingezetenenheffing, actieve grondpolitiek (uitgifte via pacht met natuurinclusieve randvoorwaarden) en de concretisering van Finance Lab.

De toepassing van nieuwe instrumenten vraagt, net zoals de herprioritering van beschikbare middelen en extra bijdragen van het Rijk, om bestuurlijke keuzes. Dit kost tijd. Voor denklijn 3, nieuwe instrumenten, is daarnaast veel voorbereiding nodig, bijvoorbeeld voor het doorlopen van wetgevingstrajecten. Nieuwe instrumenten zoals de planbatenheffing en ingezetenenheffing zijn daarom niet op korte termijn beschikbaar.

5.5 Inschatting dekkingsmogelijkheden vanuit de regio

Met deze inzichten kan een eerste kwalitatieve inschatting worden gemaakt van de mogelijke dekking vanuit regionale middelen voor de verschillende onderdelen per deelgebied. Deze inschatting vormt de basis voor de beoordeling van criterium C. Daarbij wordt aangenomen dat de structurele middelen in omvang gelijk blijven en dat incidentele middelen, zoals subsidies, ook na de huidige einddatum beschikbaar blijven. Dit is echter verre van zeker.

Figuur 36 geeft voor de vier deelgebieden en de NOVEX-overkoepelende maatregelen per hoofdcategorie ('natuur', 'recreatie', 'infrastructurele kunstwerken' en 'overig') een indicatief overzicht van de kosten, de mogelijke dekking vanuit de regio en de

resterende tekorten. Voor de regionale bijdrage zijn de volgende aannames gedaan. Deze moeten nog nader worden onderbouwd:

- Natuur: de regio dekt 75 procent van de kosten;
- Recreatie: de regio dekt 50 procent van de kosten;
- Infrastructurele kunstwerken: de regio dekt 25 procent van de kosten;
- Overig: de regio dekt 75 procent van de kosten.

In figuur 37 is een samenvattend overzicht opgenomen van de resterende tekorten per categorie, uitgaande van de indicatieve bijdragen vanuit de regio.

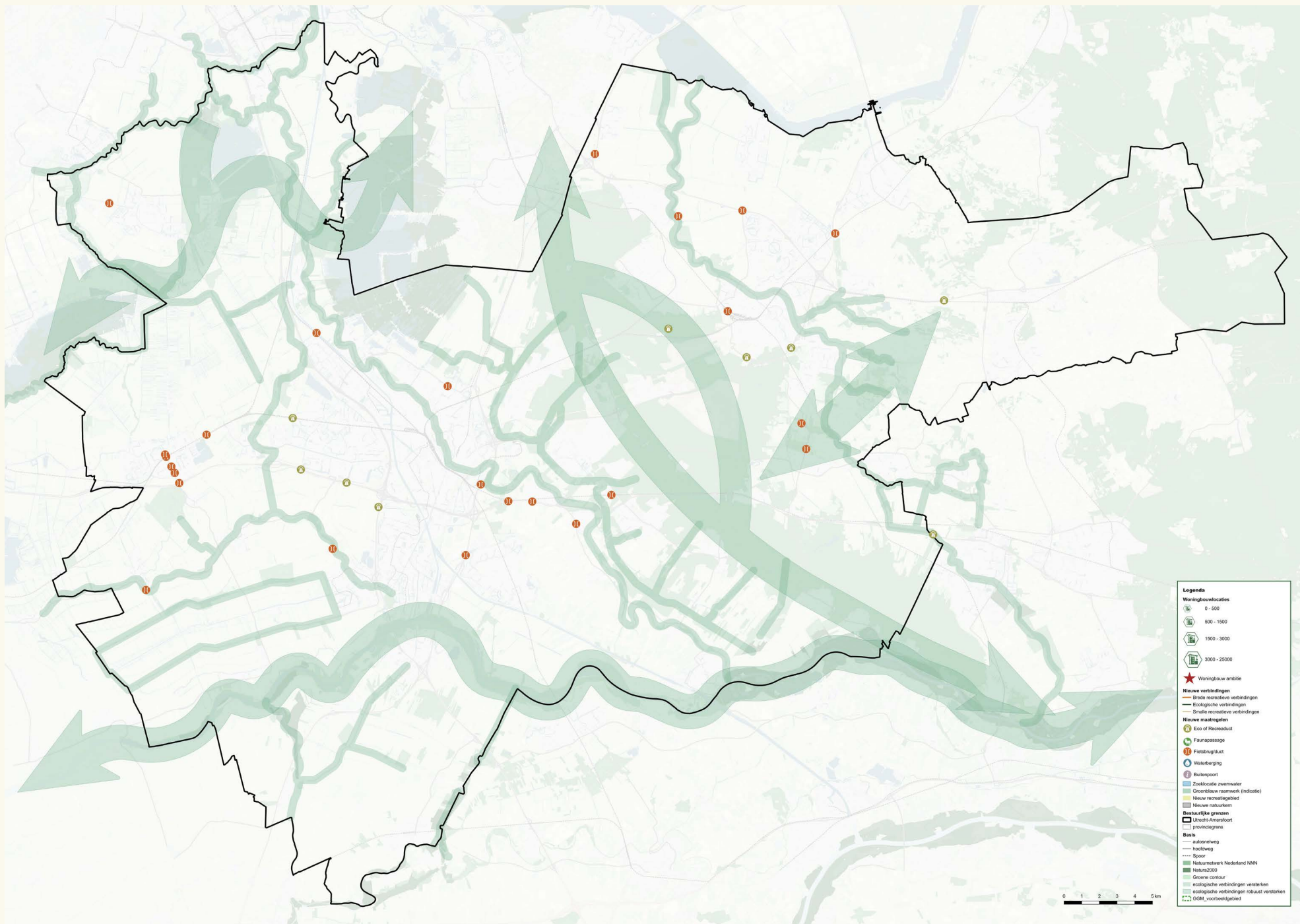
De grootste hulpvraag vanuit de regio ligt vooral bij het wegnemen van barrières met kunstwerken, zie figuur 38. Ook de doorgaande recreatieve verbindingen kunnen niet volledig door de regio worden bekostigd.

Bekostiging x deelgebied (per categorie) (bedragen x €1 mln)						
	Zuid-West	Oost Heuvelrug	Noord-West	Regio Amersfoort	NOVEX breed	NOVEX totaal
Natuur	13.0	7.1	2.2	-	9.4	31.6
Recreatie	89.8	104.6	80.7	9.4	98.1	382.6
Kunstwerken	57.5	72.2	124.6	49.1	-	303.4
Overig (incl. vaste pakketten)	0.3	-	0.2	77.9	-	78.4
Totaal	160.6	183.8	207.7	136.5	107.5	796.1
Proceskosten (20%)	32.1	36.8	41.5	27.3	21.5	159.2
Totaal incl. proceskosten	192.7	220.6	249.3	163.8	129.0	955.3
Bijdrage Regio	83.0	90.8	87.9	67.1	67.3	396.1
Tekort	109.7	129.8	161.4	96.6	61.7	559.2

Figuur 36: Indicatie van het resterende tekort per deelgebied en voor NOVEX-overkoepelende maatregelen, na indicatieve regionale bijdragen bij ongewijzigd begrotingsbeleid (bedragen afgerond in miljoenen euro's, inclusief proceskosten).

Bekostiging regio per categorie (bedragen x €1 mln)				
Verdeelsleutel: Natuur 75% Recreatie 50% Kunstwerken 25% Overig 50%				
Categorie	Kosten	% regio	Bijdrage regio	Tekort
Natuur	31.6	75%	23.7	7.9
Recreatie	382.6	50%	191.3	191.3
Kunstwerken	303.4	25%	75.9	227.6
Overig	78.4	50%	39.2	39.2
TOTAAL	796.1	41%	330.1	466.0
Proceskosten (20%)	159.2		66.0	93.2
TOTAAL incl. proce	955.3	41%	396.1	559.2

Figuur 37: Indicatie van het totale resterende tekort per categorie na indicatieve regionale bijdragen bij ongewijzigd begrotingsbeleid (bedragen afgerond in miljoenen euro's, inclusief proceskosten).

Figuur 38: Overzicht van prioritaire kunstwerken voor het wegnemen van barrières (totale kosten circa 305 miljoen euro, exclusief proceskosten).

De figuren 36 en 37 laten zien dat er, op basis van de aangehouden indicatieve bijdragen vanuit de regio, nog een grote resterende opgave is. Dit beeld verandert als de daadwerkelijke bijdragen vanuit de regio afwijken van de indicatieve bijdragen die hier zijn aangehouden. Het is nu niet mogelijk om in te schatten hoe groot de mogelijke bijdrage vanuit elk van de drie denklijnen is:

1. Eventuele herprioritering van regionale middelen;
2. Mogelijke bijdrage vanuit het Rijk en/of;
3. Toepassing van nieuwe bekostigingsinstrumenten.

Hiermee is wel duidelijk dat het nodig is om de drie denklijnen verder te agenderen.

5.6 Kosten van beheer en onderhoud zijn substantieel

Natuurbeheerders met natuurground in het Natuurnetwerk Nederland (NNN), een door de provincie aangewezen gebied, kunnen subsidie krijgen voor natuur- en landschapsbeheer. De provincie bepaalt de mogelijkheden en voorwaarden en geeft in het provinciaal Natuurbeheerplan aan voor welke beheertypen subsidie mogelijk is. In de provinciale Openstellingsbesluiten geeft de provincie aan voor welke beheertypen en bijdragen subsidie beschikbaar is en welk bedrag hiervoor in totaal beschikbaar is. Er bestaan nu al grote tekorten voor beheer en onderhoud, met name voor de regionale recreatievoorzieningen. De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van de in het Ontwikkelpad Groen

Groeit Mee geprioriteerde maatregelen komen daar nog bij. Naar verwachting lopen deze kosten op tot ongeveer 16 miljoen euro per jaar in 2040. Er is nog maar beperkt zicht op de dekking hiervan, mede omdat er nu al (grote) tekorten zijn.

5.7 Handelingsperspectief

De huidige afspraken op strategisch, tactisch en operationeel niveau bieden een goed vertrekpunt voor verdere samenwerking. Op strategisch niveau hebben meer dan 40 partijen het Pact Groen Groeit Mee ondertekend. Op tactisch en operationeel niveau gaat het bijvoorbeeld om de samenwerkingsovereenkomsten in de voorbeeldgebieden van Groen Groeit Mee en de concrete projectafspraken voor Kromme Rijn Linielandschap, zoals vastgelegd in de Maatwerkovereenkomst KRLL.

Deze bestuurlijke afspraken vormen een goed vertrekpunt voor de verdere concretisering van het handelingsperspectief van de regionale publieke partijen. De partijen in de provincie zijn daarbij ook zelf aan zet. Regionale bijdragen zijn cruciaal als cofinanciering aan de orde komt in de gesprekken met het Rijk. Gemeenten, waterschappen en de provincie investeren al veel in groen. Er wordt dus niet vanaf nul begonnen. Tegelijkertijd zijn er kansen om belangen en middelen beter te combineren.

Op basis van de structurele en incidentele middelen van de regio is een dekking van circa 40 tot 50 procent van de investeringskosten een eerste denklijn (zie figuur 37). Dat is geen harde toezegging. Op basis van dit

rapport moet verder worden onderzocht of dit haalbaar is. Daarbij is het betrekken van private partijen ook belangrijk. Ook zij hebben belang bij een gezonde en fijne gebiedsontwikkeling zonder onnodige vertraging. Samenvattend is de bekostigingsopgave groot, maar zijn er meerdere denklijnen om deze aan te pakken. Niet alles hoeft direct te worden opgelost. De Uitvoeringsagenda van de NOVEX Utrecht-Amersfoort loopt tot 2040, met een doorkijk naar de periode daarna. Dit vraagt om langdurige samenwerking tussen de regionale partijen en tussen Rijk en regio.

6. Conclusies en advies

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste conclusies samengevat en zijn adviezen over het vervolg geformuleerd.

6.1 Gezamenlijke opgaven

Het voorliggende Ontwikkelpad Groen Groeit Mee biedt een duidelijk overzicht van de prioritaire maatregelen die nodig zijn om invulling te geven aan onze ambitie om te investeren in een robuust groenblauw raamwerk en divers landschap dat meegroeit en goed bereikbaar is. Provincie, waterschappen en gemeenten doen hun uiterste best om deze maatregelen te realiseren. Om een volgende stap te zetten is samenwerking met het Rijk en marktpartijen onmisbaar. Er ligt vooral een gezamenlijke opgave op het realiseren van: grote infrastructurele kunstwerken, een samenhangend fiets- en wandelnetwerk en een samenhangend groenblauw raamwerk netwerk en het maken van afspraken over instandhouding op de lange termijn.

1) Grote infrastructurele kunstwerken

Wegen, spoorlijnen en waterwegen vormen op verschillende plaatsen een barrière voor mensen en dieren. Om natuur- en recreatiegebieden te verbinden, zijn grote bouwwerken nodig, zoals fietsbruggen en ecorecreaducten. In dit rapport noemen we deze bouwwerken infrastructurele kunstwerken. Vooral verbindingen over of onder rijksinfrastructuur zijn kostbaar. De regio kan deze maatregelen niet alleen betalen, hierin is samenwerking met het Rijk en marktpartijen onmisbaar.

2) Een samenhangend fiets- en wandelnetwerk

Fiets- en wandelpaden maken natuur- en recreatiegebieden beter bereikbaar en verbinden steden en dorpen met het omliggende landschap. De doorgaande recreatieve verbindingen vormen samen een regionaal netwerk. De kosten daarvan zijn voor de regio alleen een te grote opgave. Voor een samenhangend regionaal netwerk zijn samenwerking en aanvullende middelen nodig. Door de aanleg te combineren met bijvoorbeeld ecologische verbindingen of maatregelen voor water en bereikbaarheid, kunnen beleidsdoelen en beschikbare middelen worden gebundeld. Versterking van het fiets- en wandelnetwerk zorgt ook voor de afname van het autogebruik van recreanten. Recreatieve verbindingen zijn vaak goed te combineren met utilitaire verbindingen.

3) Een samenhangend groenblauw raamwerk

Naast recreatieve verbindingen zijn ook goede ecologische verbindingen tussen natuurgebieden nodig. Deze verbindingen versterken het groenblauwe raamwerk en helpen barrières in het landschap te overbruggen. De maatregelen hangen vaak samen met infrastructurele kunstwerken en met opgaven voor water en recreatie. Daarom is het belangrijk natuur, water, recreatie en bereikbaarheid bij de verdere uitwerking in samenhang worden bekeken.

4) Beheer en onderhoud

Niet alleen de aanleg van groen en verbindingen kost geld. Ook voor beheer en onderhoud daarvan zijn ieder jaar structurele middelen nodig. Er bestaan nu al grote tekorten voor beheer en onderhoud, met name voor de regionale recreatievoorzieningen. Er ligt daarom niet alleen een opgave voor de bekostiging van de maatregelen, maar ook over de jaarlijks terugkerende beheer- en onderhoudskosten van die maatregelen.

6.2 Denkrichtingen voor gezamenlijke bekostiging

De aanleg van de geprioriteerde maatregelen kost naar verwachting circa 955 miljoen euro inclusief proceskosten. Omdat het om een globale raming voor een lange periode gaat, wordt gewerkt met een bandbreedte van circa 765 miljoen tot 1,15 miljard euro (incl. proceskosten). Het totale pakket aan groene maatregelen uit de Groen Groeit Mee-catalogus wordt momenteel geraamd op circa 1,15 tot 1,75 miljard euro (incl. proceskosten). Deze ramingen zijn een momentopname. Het is belangrijk dat deze regelmatig worden bijgewerkt. De bedragen zijn in verhouding tot de kosten voor de woningbouw en de bijbehorende bereikbaarheidsmaatregelen relatief laag (gemiddeld genomen ongeveer 7%).

De extra jaarlijkse kosten voor het beheer en onderhoud van de geprioriteerde maatregelen kunnen volgens de huidige raming oplopen tot ongeveer 16 miljoen euro in 2040. Er is nog maar beperkt zicht op de dekking hiervan.

Om een eerste beeld te krijgen van de bekostigingsopgave van de maatregelen, is een indicatieve verdeling gemaakt. Daarbij is aangenomen dat de regio 75 procent van de natuurmaatregelen, 50 procent van de recreatiemaatregelen, 25 procent van de infrastructurele kunstwerken en 75 procent van de overige maatregelen kan bijdragen. Deze percentages moeten nog nader worden onderbouwd en zijn geen financiële toezeggingen. Met de aangehouden

percentages wordt een eerste beeld van de resterende opgave duidelijk.

Figuur 36 laat zien dat de grootste resterende financiële opgave ligt bij de infrastructurele kunstwerken en de recreatieve verbindingen. Op basis van de gebruikte aannames komt de mogelijke bijdrage uit regionale middelen uit op circa 395 miljoen euro (incl. proceskosten). Er resteert dan een opgave van circa 560 miljoen euro (incl. proceskosten). Vooral voor het wegnemen van barrières door wegen, spoorlijnen en waterwegen is aanvullende inzet van het Rijk nodig. Ook voor beheer en onderhoud zijn structurele afspraken nodig.

Voor het verkleinen van dit tekort zijn drie denklijnen uitgewerkt:

1. Regionale budgetten voor onder meer natuur, water, bereikbaarheid en het landelijk gebied beter bundelen en waar nodig opnieuw prioriteren.
2. Tussen Regio en Rijk afspraken maken over Rijksbijdragen aan infrastructurele kunstwerken, regionale recreatieve netwerken en beheer en onderhoud.
3. Nieuwe en alternatieve manieren van bekostiging verder onderzoeken en toepassen.

6.3 Advies

1. Het Ontwikkelpad Groen Groeit Mee meenemen in de volgende versie van de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort*.
2. Het maken van afspraken tussen Rijk en Regio over het verdiepend verkennen van de drie denklijnen voor bekostiging.
3. Het door betrokken partijen verder voorbereiden van de besluitvorming over de genoemde maatregelen, gekoppeld aan specifieke verstedelijkingslocaties.
4. Besluiten over het laten uitvoeren van (ontwerpend) onderzoek om te komen tot een samenhangend regionaal groenblauw raamwerk.

** Toelichting: op 9 september 2026 is in het BO Leefomgeving door Rijk en Regio de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort vastgesteld, als belangrijk instrument voor het adaptief programmeren. Daarnaast hebben Rijk en Regio afgesproken dat er gezamenlijk wordt gewerkt aan de verdere concretisering van maatregelen op het gebied van groen en landschap, water, bodem en klimaatadaptatie, mobiliteit, netcongestie, bedrijventerreinen en de regiopoorten om tot de realisatie te komen. Dit Ontwikkelpad Groen Groeit Mee geeft hier invulling aan.*

COLOFON

Opdrachtgever

Metropoolregio Utrecht

Opgesteld door

Rebel Group & Wing

i.s.m. opdrachtgeversgroep Ontwikkelpad Groen Groeit Mee

Eindredactie

Carmen Popescu

Datum

September 2026

Fotografie

Ties Blaauw

Auteursrechten

Niets in dit document mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Metropoolregio Utrecht. Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.